

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 25 maja 2016 roku, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zasądził od pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz powoda, M. G. kwotę 38.857,25 zł tytułem ryczałtów za noclegi za okres od dnia 1 lutego 2012 roku do dnia 7 maja 2013 roku wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot i dat szczegółowo wskazanych w sentencji (pkt 1 wyroku), oddalił powództwo w pozostałym zakresie; (pkt 2) zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 1.458 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3); nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 2.717,19 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych (pkt 4) oraz nadał, wyrokowi w punkcie 1, rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 2.075 zł (pkt 5).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

M. G. zatrudniony był (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na podstawie umowy o pracę od dnia 11 września 2008 roku do dnia 31 sierpnia 2014 roku w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku kierowcy ciągnika siodłowego pow. 12 t. W okresie spornym strony ustaliły, iż powód będzie otrzymywał wynagrodzenie zasadnicze w wysokości najniższej krajowej oraz diety za każdy przepracowany dzień w podróży służbowej. Przez okres pierwszych 3 miesięcy zatrudnienia powód miał otrzymywać 40 euro, natomiast w pozostałym okresie zatrudnienia - 45 euro za każdy dzień podróży służbowej. W okresie spornym powód otrzymywał od pozwanej wynagrodzenie zasadnicze wraz z dietami w uzgodnionej wysokości. Pracodawca nie zapoznał powoda z dokumentami, które normowały kwestię należności za podróże służbowe. Powód nie miał obowiązku dokumentowania wydatków na jedzenie, w celu otrzymania diety. Powód pytał członka zarządu pozwanej spółki (...) o kwestię wypłacenia ryczałtu za noclegi, w odpowiedzi uzyskał informację, iż nie będzie mu wypłacany ryczałt za nocleg. W okresie spornym powód wyjeżdżał do takich krajów jak: Hiszpania, Francja i Wielka Brytania i spał zawsze w kabinie pojazdu. Strona pozwana nie zapewniła powodowi pościeli. Powód ponosił koszty toalety, prysznic, prania ubrań oraz pościeli. Wskazane koszty nie zostały mu zwrócone. Z uwagi na długi okres wyjazdów służbowych - około 8 tygodni – powód zabierał ze sobą dużo swoich rzeczy, przez co w kabinie samochodu było ciasno. Pracodawca nie dysponował bazami noclegowymi oraz bazami z zapleczem sanitarnym. Pracodawcy zależało na pełnym wykorzystaniu czasu pracy, co skutkowało, iż powód musiał nocować w miejscu, w którym kończył się jego czas pracy. Od dnia 21 marca 2008 roku w pozwanej spółce obowiązywał regulamin wynagradzania, w myśl którego wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu za pracę w nadgodzinach, premii uznaniowej, nagrody. Zgodnie z postanowieniami regulaminu w rozdziale IV „Wypłacanie innych świadczeń”, w § 7 pkt 1 wskazano, że „pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługują diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługują diety w zryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu, określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży, na obszarze kraju, oraz poza granicami, nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3)”. Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę przysługującej mu diety w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów wyżywienia i innych drobnych wydatków (pkt 4). Treść regulaminu wynagradzania uległa zmianie od dnia 8 listopada 2012 r. Zgodnie z postanowieniami regulaminu, w rozdziale IV „Wypłacanie innych świadczeń” w § 7 pkt 1, pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3). Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub

osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł by niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 5). Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (pkt 8). Treść regulaminu wynagradzania z dnia 21 marca 2008 roku uległa kolejnej zmianie od dnia 1 stycznia 2013 roku. Ustalono, że wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu z pracą w nadgodzinach, ryczałtu za noclegi, zaliczki na poczet dyżuru, premii uznaniowej, nagrody. Zgodnie z postanowieniami regulaminu, w rozdziale IV „Wypłacanie innych świadczeń” w § 7 pkt 1 pracownikom z tytułu podróży służbowej przysługiwały diety w wysokości i na zasadach określonych w przepisach ogólnie obowiązujących z wyjątkiem kierowców. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości. (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł by niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju, określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3). Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł by niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 5). Pracownikowi w podróży służbowej poza granicami kraju, za nocleg przysługuje zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu na nocleg w hotelu poza granicami kraju określonego w załączniku do Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 15 Euro za każdy nocleg (pkt 9). Ustalono wysokość diety za dobę podróży służbowej poza granicami kraju w wysokości 30 euro (pkt 10). Kierowca przed wyjazdem w trasę otrzymywał zaliczkę w zryczałtowanej wysokości na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z wykonywaną pracą (pkt 12). Zarządzeniem nr 7 do Regulaminu wynagradzania z dnia 24 października 2012 r. od dnia 8 listopada 2012 r. ustalono w § 2 zryczałtowaną dietę w wysokości 30 euro za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju oraz zryczałtowany koszt noclegu w wysokości 10 euro poza granicami kraju. Regulamin wynagradzania obowiązujący od 21 marca 2008 r. w pierwotnej wersji nie przewidywał możliwości przyznania kierowcom ryczałtów za noclegi. W okresie od 4 stycznia 2012 roku do dnia 28 lutego 2013 r. stawka ryczałtu wynikająca z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236 poz. 1991 ze zm.) tj. w wysokości limitu 25 % o którym mowa w § 9 ust. 1. Wysokość limitu dla Francji wyniosła 30 euro za nocleg, dla W. 26,25 euro za nocleg, dla Wielkiej Brytanii 35 funtów szterlingów za nocleg, dla Austrii 25 euro za nocleg, dla Belgii 40 euro za nocleg, dla Czech 20 euro za nocleg dla Hiszpanii 30 euro za nocleg, dla Holandii 30 euro za nocleg, dla Niemiec 25,75 euro za nocleg, dla Słowenii 20 euro za nocleg, Luksemburgu 40 euro za nocleg. W okresie od 1 marca 2013 r. do 7 maja 2013 r. stawka ryczałtu wynikała z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. z 2013 r. poz. 167.) tj. w wysokości limitu 25 % o którym mowa w § 16 ust. 1. Wysokość limitu dla Francji wyniosła 45 euro za nocleg, dla W. 43,50 euro za nocleg, dla Wielkiej Brytanii 50 funtów szterlingów za nocleg, dla Austrii 32,50 euro za nocleg, dla Belgii 40 euro za nocleg, dla Czech 30 euro za nocleg dla Hiszpanii 40 euro za nocleg, dla Niemiec 37,50 euro za nocleg, dla Słowenii 30 euro za nocleg.

Łączna suma ryczałtów za noclegi wynosi 45.449,19 zł.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, iż powództwo w zasadniczej części podlegało uwzględnieniu. Sąd podniósł, iż zgodnie z art. 21 a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. z 2012 r., poz. 1155) obowiązującym od dnia 3 kwietnia 2010 r. kierowcy w podróży służbowej, przysługują należności

na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem tego zadania służbowego, ustalane na zasadach określonych w przepisach art. 77⁵ § 3-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Zgodnie z art. 77⁵ § 1, 3, 4 i 5 k.p. pracownikowi wykonującemu na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy, lub poza stałym miejscem pracy przysługują należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową. W rozpoznawanej sprawie powód M. G. był zatrudniony u pozwanej jako kierowca ciągnika siodłowego powyżej 12 T w transporcie międzynarodowym. W spornym okresie od dnia 4 stycznia 2012 roku do dnia 7 maja 2013 roku odbywał liczne podróże zagraniczne, za które otrzymywał dietę w ujednoczonej wysokości po 45 euro za każdy dzień delegacji. Powyższe wynikało z obowiązującego u pozwanego regulaminu wynagradzania, jak i porozumienia ustnego. Z materiału dowodowego wynika, że z tytułu podróży zagranicznych powód, poza wspomnianą dietą, nie otrzymywał ryczałtów za nocleg, zarówno w realizacji odpoczynku dobowego jak i odpoczynku tygodniowego, zaś noclegi spędzał w kabinie samochodu ciężarowego wyposażonej odpowiednio w miejsce do spania. Sąd podkreślił, iż pozwana spółka nie złożyła powodowi wypowiedzenia zmieniającego w zakresie zasad ustalania należności z tytułu podróży służbowych wynikających z w/w regulaminu wynagradzania. Nadto pozwany pracodawca od początku procesu konsekwentnie wyrażał i nadal wyraża pogląd, że prawo do ryczałtu za noclegi zatrudnionemu w charakterze kierowcy powodowi nie przysługuje z uwagi na zapewniony bezpłatny nocleg w przystosowanej do tego celu kabinie samochodu, a dodatkowo powód nigdy nie przedstawiał pracodawcy rachunków za hotel, czy inne miejsca noclegowe i nie zażądał zwrotu tych kosztów, co według pozwanej świadczyło, iż powód godził się na taką formę i warunki odpoczynku.

W dacie zatrudnienia M. G. u pozwanej (...) sp. z o.o. obowiązywał regulamin wynagradzania z 21 marca 2008 roku, w którym brak było uregulowań dotyczących ryczałtów za noclegi. Regulamin wynagradzania został zmieniony w dniu 8 listopada 2012 r. Przewidywał, iż wynagrodzenie kierowców mogło składać się z wynagrodzenia zasadniczego, ryczałtu za pracę w porze nocnej, ryczałtu z pracą w nadgodzinach, ryczałtu za noclegi, ryczałtu za czas dyżuru, premii uznaniowej, nagrody. Kwestie należności z tytułu podróży służbowych uregulowano w § 7 pkt. 2-5. Kierowcom przysługiwały diety w zryczałtowanej wysokości (pkt 2). Wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 2 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia. Regulamin zawierał również zapis, iż ryczałt za dobę podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3). Kierowcom przysługiwał zwrot kosztów noclegów w zryczałtowanej wysokości (pkt 4). Regulamin zawierał również zapis, że wysokość oraz zasady naliczania ryczałtu określonego w pkt. 4 dla kierowców każdorazowo określał Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia oraz że ryczałt za nocleg w podróży na obszarze kraju oraz poza granicami nie mógł być niższy niż ryczałt należny za nocleg na podstawie przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej (pkt 3).

Od 8 listopada 2012 r. w pozwanej spółce obowiązywało również Zarządzenie nr 7 do Regulaminu wynagradzania z dnia 24 października 2012 r. w myśl którego ustalono w § 2 zryczałtowaną dietę w wysokości 30 euro za każdy dzień pobytu w podróży służbowej poza granicami kraju oraz zryczałtowany koszt noclegu w wysokości 10 euro poza granicami kraju.

Sąd podkreślił, iż pomimo zmiany treści regulaminu od dnia 8 listopada 2012 roku, powód nie otrzymał wypowiedzenia zmieniającego. Warunki wynagradzania wynikały z umowy o pracę zawartej w dniu 11 grudnia 2008 roku (była to umowa zawarta na czas nieokreślony) oraz aneksów do umowy wprowadzających zmiany tylko w składnikach wynagrodzenia zasadniczego. Także na rozliczeniach zagranicznej podróży służbowej pracodawca nie dokonywał rozróżnienia na kwotę diety i ryczałtu za nocleg. Przez cały okres sporny powód otrzymywał tą samą stawkę 45 euro, którą traktował jako stawkę diety. Dopiero od września 2013 roku (poza okresem spornym) w rozliczeniach zagranicznej podróży służbowej uwidoczniła się stawka diety i ryczałtu za nocleg.

Z tego względu w ocenie Sądu, w niniejszej sprawie uznać należy jednak, iż mimo tego zapisu powód nie otrzymywał ryczałtu za noclegi, a obowiązująca u pozwanej regulacja pod dacie 8 listopada 2012 r. była mniej korzystna dla pracownika, ponieważ obniżała mu przyznaną stawkę 45 euro diety do 30 euro.

Sąd wskazał, iż korzystniejsze postanowienia układu, z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy. Przy wypowiedzeniu dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy nie mają zastosowania przepisy ograniczające dopuszczalność wypowiedzania warunków. Pracodawca zatrudniający co najmniej 20 pracowników, nieobjętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy odpowiadającym wymaganiom określonym w § 3, ustala warunki wynagradzania za pracę w regulaminie wynagradzania. W regulaminie wynagradzania, o którym mowa w §1, pracodawca może ustalić także inne świadczenia związane z pracą i zasady ich przyznawania. Regulamin wynagradzania obowiązuje do czasu objęcia pracowników zakładowym układem zbiorowym pracy lub ponadzakładowym układem zbiorowym pracy, ustalającym warunki wynagradzania za pracę oraz przyznawania innych świadczeń związanych z pracą w zakresie i w sposób umożliwiający określanie, na jego podstawie indywidualnych warunków umów o pracę. Sąd wskazał, iż o treści autonomicznych źródeł prawa pracy decydują jego strony. Postanowienia tych normatywnych porozumień obowiązują bezpośrednio w stosunkach prawa pracy. Zmiana układu (regulaminu) na korzyść pracownika powoduje automatyczną zmianę indywidualnych stosunków pracy – staje się częścią umów o pracę, natomiast zmiana niekorzystna – o ile nie nastąpi w drodze porozumienia zmieniającego – powinna być wprowadzona poprzez wypowiedzenie pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę, co nie miało miejsca w niniejszej sprawie.

W tym zakresie Sąd uznał, iż z dniem 8 listopada 2012 r. nie nastąpiło zawarcie w sposób dorozumiany porozumień modyfikujących treść indywidualnych stosunków pracy. Wprawdzie w życie wszedł regulamin wynagradzania, który przewidywał ryczałty za noclegi stanowiąc, że wysokość oraz zasady jego naliczania dla kierowców każdorazowo określa Prezes lub osoba upoważniona w formie zarządzenia i zawierając odesłanie do przepisów o kosztach podróży służbowej pracownika na obszarze kraju zatrudnionego w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej - wydane zostało również zarządzenie, jednak powyższe regulacje, jako mniej korzystne dla pracownika winny ulec modyfikacji poprzez wypowiedzenia zmieniające. Pozwana spółka nie wykazała w toku postępowania dowodowego dokumentu potwierdzającego zapoznanie się powoda z Regulaminem wynagrodzenia w okresie objętym żądaniem pozwu. Dopiero w dniu 10 lipca 2014 roku powód złożył oświadczenie, iż zapoznał się z warunkami wypłacania należności z tytułu podróży służbowych, opisanymi w § 8 regulaminu wynagradzania i wyraża na nie zgodę.

W niniejszej sprawie przepisy wewnętrzne obowiązujące u pracodawcy do 8 listopada 2012 r w ogóle nie przewidywały ryczałtów za noclegi, zaś od tej daty wprowadzały zmniejszenie diety do 30 euro i wprowadzenie ryczałtu za noclegi w wysokości 10 euro (od stycznia 2013 roku 15 euro). Nie można zatem uznać, że było to uregulowanie bardziej korzystne niż powszechnie obowiązujące przepisy.

Mając na względzie to, że ryczałt za nocleg w różnych krajach kształtowany jest w różnej wysokości nie można przyjąć, że łączna kwota 45 euro diety w każdym przypadku będzie bardziej korzystna niż przepisy wykonawcze.

Sąd nie dał wiary stronie pozwanej w zakresie, w jakim podała, że ryczałt za noclegi był od 8 listopada 2012 r. wypłacany w kwocie 10 euro. Przeczy temu nie tylko przedstawiona powyżej argumentacja, ale również literalna treść samego zarządzenia nr 7.

Stanowisko pozwanej, że pod pozycją „diety” zostały rozliczone ryczałty za noclegi jest nieprzekonujące i niekonsekwentne, bowiem początkowo podnosiła ona, że ryczałt za nocleg się nie należy z uwagi na zapewnienie bezpłatnego noclegu w przystosowanej kabinie, a później, że wypłata ryczałtu za noclegi następowała w ramach korzystnie określonej diety. W ocenie Sądu roszczenia M. G. należało rozpatrywać na gruncie rozporządzenia

dotyczącego odbywania podróży służbowej poza granicami kraju, w świetle art. 18 § 2 kp i art. 9 § 2 kp. W okresie od 4 stycznia 2012 r. do 28 lutego 2013 r. obowiązywało Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236 poz. 1991 ze zm.). Zgodnie z § 9 ust. 1, 2 i 4 Rozporządzenia za nocleg przysługiwał pracownikowi zwrot kosztów w wysokości stwierdzonej rachunkiem hotelowym, w granicach ustalonego na ten cel limitu określonego w załączniku do rozporządzenia. W razie nieprzedłożenia rachunku za nocleg, pracownikowi przysługuje ryczałt w wysokości 25% limitu, o którym mowa w ust. 1. Ryczałt ten nie przysługiwał za czas przejazdu. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosował się, jeżeli pracodawca lub strona zagraniczna zapewniała pracownikowi bezpłatny nocleg. W okresie od 1 marca 2013 r. do 7 maja 2013 r. tj. obowiązywał § 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej o analogicznej w tym zakresie treści (Dz.U. z 2013 r. poz. 167.). Sąd Rejonowy podniósł, że według aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego zapewnienie powodowi noclegu w kabinie samochodu ciężarowego nie oznacza zapewnienia bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów, a taki stan rzeczy uprawnia pracownika do otrzymania od pracodawcy zwrotu kosztów noclegu co najmniej na warunkach i w wysokości określonych w treści rozporządzenia. Toteż oświadczenie powoda z dnia 12 listopada 2013 roku dotyczące dziennego okresu odpoczynku, nie może stanowić o pozbawieniu powoda prawa do roszczeń z tytułu ryczałtu za nocleg od daty podpisania oświadczenia. Nadto zostało złożone w okresie nie objętym żądaniem pozwu.

Reasumując, zdaniem Sądu Rejonowego samo przyjęcie, że pracodawca nie zapewnia bezpłatnego noclegu przesądza o zasadności roszczenia o ryczałt za noclegi. Sąd wskazał, iż w przypadku ryczałtu bez znaczenia jest, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w warunkach hotelu (motelu), a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu. W razie zatem nie przedstawienia rachunku za hotel (motel) kierowcy przysługuje więc co najmniej ryczałt w wysokości 25 % limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 kp, z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł, jak w punkcie 1 wyroku. W pozostałym zakresie powództwo zostało przez Sąd oddalone. Na taką decyzję wpłynął skutecznie podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda (pismo z dnia 18 listopada 2015 roku – k. 278). O odsetkach Sąd orzekł w oparciu o art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p. Sąd obciążył pozwaną kosztami zastępstwa procesowego na podstawie art. 100 k.p.c. Ostatecznie powództwo zostało uwzględnione w 81 % (z pierwotnie żądanych 48.000 zł, zasądzono łącznie 38.857,25 zł), dlatego pozwana winna zwrócić powodowi koszty celowego dochodzenia swych praw. Powód był reprezentowany przez pełnomocnika, dlatego poniósł w tym zakresie koszty zastępstwa procesowego. Ich wysokość wynika z treści § 11 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2013.490 z późn. zm.). Biorąc pod uwagę procent wygrania sprawy, powodowi należy zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 1.458 zł (punkt 3 wyroku).

O kosztach sądowych, obejmujących opłatę sądową i koszt opinii biegłego, Sąd orzekł zgodnie z przyjętą zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów, biorąc pod uwagę ustalony procent wygrania sprawy. Mając na względzie, iż powództwo zostało uwzględnione w 81%, Sąd nakazał pobrać od pozwanej Spółki na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.717,19 zł złotych tytułem zwrotu kosztów sądowych (punkt 4 wyroku), obejmująca opłatę sądową (1.943 zł obliczoną od kwoty zasądzonej) i zwrot tymczasowo poniesionych wydatków związanych z wydaniem opinii przez biegłego (81 % z 955,80 zł = 774,19 zł).

Rozstrzygnięcie o rygorze natychmiastowej wykonalności znajduje podstawę prawną w art. 477² § 1 kpc (punkt 5 wyroku).

Apelację od powyższego orzeczenia w zakresie pkt 1, 3, 4 i 5 wniósł pozwany.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego tj.

a. art. 77⁵ § 3 i 4 k.p. w zw. z § 9 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz z § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że zgodnie z powołanymi przepisami prywatny przedsiębiorca musi ustalić wysokość świadczeń z tytułu podróży służbowej na poziomie nie niższym niż, wynikające z powołanych wyżej aktów wykonawczych, podczas gdy minimalnym standardem, poniżej którego pracodawca nie może ustalić wysokości tych świadczeń jest wysokość diety, która nie może być niższa niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w art. 77⁵ § 2 k.p.;

b. art. 77⁵ § 3 - 5 k.p. w zw. z § 9 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz z § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez ich błędną wykładnię, która doprowadziła Sąd do uznania, że pracownikowi przysługuje wypłata ryczałtu za nocleg bez względu na fakt poniesienia realnych kosztów, pomimo użycia przez ustawodawcę określenia „zwrot kosztów noclegu”;

c. art. 8 ust. 2 i ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że przepis zobowiązuje pracodawcę do zapewnienia pracownikowi - kierowcy noclegu poza kabiną pojazdu, podczas gdy wykładnia językowa i systemowa prowadzi do wniosku, że kierowca dobowy odpoczynek może wykorzystywać w pojeździe, o ile pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania i pojazd znajduje się na postoju;

d. art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że powód, który nocował w kabinie i nie ponosił z tego tytułu żadnych kosztów nie miał zapewnionego przez pracodawcę noclegu, podczas gdy przepis ten stanowi, że dobowy odpoczynek może być wykorzystany w pojeździe jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania;

e. art. 8 k.p. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwot z tytułu ryczałtów za noclegi, w sytuacji gdy roszczenie powoda stanowi nadużycie prawa i sprzeczne jest ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, gdyż powód w podróży służbowej nocował w przystosowanej kabinie, nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu, godził się na taką formę odbywania noclegu;

2. naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na wydane rozstrzygnięcie: a. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez:

- wybiórczą i dowolną ocenę materiału dowodowego, która doprowadziła do uznania zeznań powoda za w pełni wiarygodne w zakresie braku wypłacania powodowi ryczałtu za nocleg i braku wiedzy powoda o treści regulaminu wynagradzania, w szczególności w zakresie ryczałtu za nocleg i uznanie roszczenia powoda w całości za zasadne, podczas, gdy z dokumentów przedstawionych przez pozwaną, tj. akt osobowych powoda oraz rozliczeń

kosztów zagranicznej podróży służbowej wynika, że powód zapoznał się z regulaminem wynagradzania, wiedział jakie świadczenia mu przysługują z tytułu podróży służbowych oraz potwierdzają, że powód od pracodawcy świadczenia te otrzymywał;

- ocenę materiału zebranego w sprawie w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego poprzez nieuwzględnienie okoliczności, że specyfika pracy kierowcy oraz liczba kierowców nie pozwala na zaplanowanie dokładnego miejsca noclegu oraz zapewnienia bazy noclegowej dla wszystkich kierowców poruszających się na obszarze danego kraju.

Z uwagi na powyższe, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania wg norm przepisanych; ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w części, uwzględniając, że w okresie spornym pozwana wypłacała powodowi kwotę 10 euro (do grudnia 2012 roku) i 15 euro (od stycznia 2013 r.) za każdy nocleg. Nadto zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania przed sądem II instancji według norm przepisanych.

W odpowiedzi na powyższe, pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej, zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda, kosztów postępowania apelacyjnego, według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego.

Wyrokiem z dnia 13 października 2016 r., sygn. akt VIII Pa 85/16, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił apelację strony pozwanej od przedmiotowego wyroku.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia, Sąd Okręgowy wskazał, iż, w spornym okresie, uregulowanie regulaminowe obowiązujące u pozwanego było mniej korzystne w zakresie ryczałtu za nocleg niż powszechnie obowiązujące przepisy dotyczące pracowników sfery budżetowej. Powód dopiero w dniu 10 lipca 2014 r. złożył oświadczenie, że zapoznał się z przepisami zakładowego regulaminu wynagrodzeń z dnia 8 listopada 2012 r. i wyraził zgodę na postanowienia regulaminu.

W ocenie Sądu Okręgowego nocleg w kabinie samochodu nie oznacza zapewnienia przez pracodawcę bezpłatnego noclegu. To, że pracodawca nie zapewniał bezpłatnego noclegu, przesądza o zasadności roszczenia o ryczałt za noclegi. Wysokość ryczałtu wyliczył biegły. Sąd uznał, że w przypadku ryczałtu bez znaczenia jest, czy i w jakiej wysokości pracownik poniósł koszty noclegu. Ryczałt przysługuje nawet wtedy, gdy kosztów tych faktycznie pracownik nie poniósł. Ryczałt nie przysługuje tylko wtedy, gdy pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg – w warunkach hotelu, a nie w dostosowanej do spania kabinie pojazdu. W razie nieprzedstawienia rachunku za hotel kierowcy przysługuje co najmniej ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., z czym w sprzeczności nie pozostaje możliwość „zaoszczędzenia” przez pracownika wydatków i zwiększenia w ten sposób dochodu uzyskiwanego z tytułu zatrudnienia.

Zdaniem Sądu, zmiana regulaminu wynagradzania przewidująca dla powoda obniżenie diety powinna nastąpić na mocy porozumienia stron bądź wypowiedzenia zmieniającego. Wobec braku potwierdzenia, że pracodawca dokonał tych czynności uznać należało, iż przez cały okres powoda obowiązywały wcześniejsze ustalenia w zakresie diety. Złożone przez pozwanego rozliczenia podróży służbowych zawierały jedynie pozycję „dieta” i nie różnicowały tego świadczenia z ryczałtem za nocleg. Pracodawca, ustalając należności z tytułu podróży służbowej, może ustanowić niejako jedno zbiorcze świadczenie określone przykładowo nazwą „dieta” czy „ryczałt za podróż służbową”, upraszczając tym samym system płatności. Niemniej jednak kierowcy, jako strona zawartej umowy, powinni mieć pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują i wyrazić zgodę na taki system wynagradzania. Nadto ustanowienie świadczenia zbiorczego nie może prowadzić do uregulowania tylko części świadczeń należnych pracownikowi w związku z odbywanymi podróżami służbowymi. Nie można przyjąć, że strony zawierając umowę o pracę uzgodniły, że dieta będzie – w ramach kwoty przeznaczonej na pokrycie kosztów socjalnych – zawierać ryczałt za nocleg. Powód otrzymywał podstawowe wynagrodzenie oraz dietę 45 euro, która była przeznaczona na jedzenie. Nikt nie informował go, że dieta miała też pokrywać ryczałty za noclegi. Skoro strony skonkretyzowały w umowach o

pracę i w regulaminie wynagradzania, że kwota 40 euro, a następnie 45 euro stanowi dietę pokrywającą tylko koszty wyżywienia, to nie ma podstaw do tego, aby kwotą tą objąć także ryczałty za noclegi. Sąd nie uwzględnił „koncepcji minimalnego standardu” prowadzącej do uznania, że wystarczające jest jedynie spełnienie obowiązku zachowania diety minimalnej w wysokości krajowej określonej w przepisach wykonawczych dotyczących sfery budżetowej, bowiem pozwany dobrowolnie w regulaminie wynagradzania przyjął zasadę korzystniejszą dla pracownika, to jest wypłatę diety w wysokości 40/45 euro.

W konkluzji Sąd uznał, iż mimo, że powód nocował w kabinie pojazdu i nie przedstawiał rachunków za noclegi, należy się mu ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Za nieuzasadniony uznał Sąd zarzut naruszenia art. 8 k.p. Skoro argument, że pracodawca wypłacając powodowi diety pokrywał wszystkie należności z tytułu podróży służbowej, nie ostał się w procesie, to należy uznać, iż pracodawca próbując uniknąć odpowiedzialności i forsując tę tezę sam postępował nielojalnie względem pracownika.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego, strona pozwana, zaskarżyła **skargą kasacyjną**. Skargę oparto na pierwszej podstawie kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzucając:

1. błędną wykładnię art. 77⁵ § 3, § 4 k.p. w związku z § 9 ust. 1, ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w związku z art. 77⁵ § 2 k.p. przez przyjęcie, że zgodnie z powołanymi przepisami prywatny przedsiębiorca musi ustalić wysokość świadczeń z tytułu podróży służbowej na poziomie nie niższym niż, wynikające z powołanych wyżej aktów wykonawczych, podczas gdy minimalnym standardem, poniżej którego pracodawca nie może ustalić wysokości tych świadczeń jest wysokość diety, która nie może być niższa niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w art. 77⁵ § 2 k.p.;

2. błędną wykładnię art. 77⁵ § 3, § 4, § 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. oraz § 8 ust. 1, ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r., która doprowadziła Sąd do uznania, że pracownikowi przysługuje wypłata ryczałtu za nocleg bez względu na fakt poniesienia realnych kosztów, pomimo użycia przez ustawodawcę określenia „zwrot kosztów noclegu”;

3. błędną wykładnię art. 8 ust. 2 i ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego (...) polegającą na uznaniu, że przepis zobowiązuje pracodawcę do zapewnienia pracownikowi – kierowcy noclegu poza kabiną pojazdu, podczas gdy wykładnia językowa i systemowa prowadzi do wniosku, że kierowca dobowy odpoczynek może wykorzystywać w pojeździe, o ile pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania i pojazd znajduje się na postoju;

4. błędną wykładnię art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców przez przyjęcie, iż zapewnienie pracownikowi – kierowcy odpowiedniego miejsca do spania w kabinie pojazdu, nie jest zapewnieniem bezpłatnego noclegu;

5. niezastosowanie art. 8 k.p., podczas gdy roszczenie powoda o wypłatę ryczałtów za nocleg stanowi nadużycie prawa i sprzeczne jest ze społeczno – gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, gdyż powód w podróży służbowej nocował w przystosowanej do tego kabinie, nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu oraz godził się na taką formę odbywania noclegu.

Skarżąca spółka wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji, w całości, i zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji przez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych; ewentualnie na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania

Sądowi drugiej instancji, a w przypadku stwierdzenia podstaw o uchylenie w całości również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi. Skarżąca wniosła, także, o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powód wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego w tym postępowaniu.

Wyrokiem z **dnia 19 kwietnia 2018 r. w sprawie I PK 32/17 Sąd Najwyższy** uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 13 października 2016 r. i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia uznał skargę za częściowo uzasadnioną.

Sąd Najwyższy wskazał, iż z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że powód domagał się ryczałtów za noclegi w kabinie pojazdu za okres od 4 stycznia 2012 r. do 7 maja 2013 r. Wobec braku precyzji w pozwie roszczenie powoda za okres do 14 marca 2012 r. uległo częściowemu przedawnieniu. Powód był zatrudniony u pozwanego od 2008 r. i od początku pracy nie otrzymywał ryczałtów za nocleg w kabinie ciągnika siodłowego, gdyż regulamin wynagrodzeń z 2008 r. ich nie przewidywał. Dopiero w dniu 10 lipca 2014 r. powód zapoznał się z przepisami zakładowego regulaminu wynagrodzeń z dnia 8 listopada 2012 r. i je zaakceptował. Ryczałty za noclegi dopiero od września 2013 r. pojawiły się w rozliczeniach i listach płac obok diet.

Skarga kasacyjna pozwanego w ocenie Sądu Najwyższego nie odnosi się w pełni do ustaleń zaskarżonego wyroku, z których wynika, że powód odbywał długie podróże służbowe do granic kontynentu europejskiego (w uzasadnieniu wyroku wskazano, że powód przez około 8 tygodni przebywał poza Polską), w czasie których powinien mieć zapewniony adekwatny obligatoryjny odpoczynek.

W tej kwestii Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie C-102/16 (...) przeciwko Belgii odnosząc się do brzmienia art. 8 ust. 6 akapit pierwszy rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego... (Dz.U. 2006 L 102, s. 1; dalej również jako: rozporządzenie nr 561/2006) zwrócił uwagę, że przepis ten przewiduje, iż w ciągu dwóch kolejnych tygodni kierowca winien wykorzystać co najmniej dwa regularne tygodniowe okresy odpoczynku lub jeden regularny tygodniowy okres odpoczynku i jeden skrócony tygodniowy okres odpoczynku, w którym to przypadku muszą zostać spełnione określone wymogi. Artykuł 8 ust. 6 akapit drugi tego rozporządzenia stanowi dalej, że tygodniowy okres odpoczynku rozpoczyna się nie później niż po zakończeniu sześciu okresów 24-godzinnych, licząc od końca poprzedniego tygodniowego okresu odpoczynku. Wreszcie art. 8 ust. 8 tego rozporządzenia przewiduje, że jeżeli kierowca dokona takiego wyboru, dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku poza bazą można wykorzystywać w pojeździe, o ile posiada on odpowiednie miejsce do spania dla każdego kierowcy, a pojazd znajduje się na postoju.

W ocenie Trybunału Sprawiedliwości artykuł 8 ust. 6 i 8 rozporządzenia nr 561/2006 należy interpretować w świetle art. 4 tego rozporządzenia, w którym określono definicje wyrażen użytych w tym rozporządzeniu. Zgodnie z brzmieniem art. 4 lit. h) tego rozporządzenia „tygodniowy okres odpoczynku” jest to „tygodniowy okres, w którym kierowca może swobodnie dysponować swoim czasem”, a pojęcie to obejmuje „regularny tygodniowy okres odpoczynku” i „skrócony tygodniowy okres odpoczynku”. W szczególności „regularny tygodniowy okres odpoczynku” oznacza „odpoczynek trwający co najmniej 45 godzin”, natomiast „skrócony tygodniowy okres odpoczynku” oznacza „odpoczynek trwający krócej niż 45 godzin, który można, na warunkach ustalonych w art. 8 ust. 6 tego rozporządzenia skrócić do nie mniej niż 24 kolejnych godzin (pełnych 24 godzin)”. Trybunał Sprawiedliwości uznał, że skoro art. 8 ust. 8 rozporządzenia nr 561/2006 przewiduje wyraźnie dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku, sugeruje to, że regularnych tygodniowych okresów odpoczynku kierowcy nie wolno spędzać w pojeździe. Wykładnia, zgodnie z którą art. 8 ust. 6 i 8 rozporządzenia nr 561/2006 zakazuje kierowcy spędzania regularnych tygodniowych okresów odpoczynku w pojeździe, w sposób oczywisty zmierza do osiągnięcia celów rozporządzenia

polegających na poprawie warunków pracy kierowców i bezpieczeństwa drogowego. W tym względzie Trybunał zauważył, że chociaż projektowanie pojazdów znacznie się rozwinęło w ciągu ostatnich 20 lat pozostaje jednak faktem, że kabina ciężarówki nie wydaje się być miejscem odpoczynku dostosowanym do okresów odpoczynku dłuższych niż dzienne okresy odpoczynku i skrócone tygodniowe okresy odpoczynku. Kierowcy powinni mieć możliwość spędzenia regularnych tygodniowych okresów odpoczynku w miejscu, które zapewnia dostosowane do tego i odpowiednie warunki zakwaterowania. Mając na względzie powyższe rozważania, Trybunał Sprawiedliwości uznał, że art. 8 ust. 6 i 8 rozporządzenia nr 561/2006 formułuje zakaz spędzania regularnych tygodniowych okresów odpoczynku w pojeździe, nie przewidując jednak jakiejkolwiek kary w tym zakresie. Artykuł 19 tego rozporządzenia również nie określa kar, natomiast nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia kar za naruszenie tego rozporządzenia oraz podjęcia wszelkich środków niezbędnych do zapewnienia ich stosowania. Kary te, jak wynika również z motywu 26 rozporządzenia nr 561/2006, muszą być skuteczne, proporcjonalne, odstrasżające i niedyskryminujące.

Konsekwencją tego wyroku Trybunału Sprawiedliwości było wprowadzenie kar dla kierowców spędzających tygodniowy wypoczynek w kabinie pojazdu – na przykład w Belgii ponad 1.800 euro, a w Holandii – 1.500 euro.

W ocenie Sądu Najwyższego przedstawiony wyrok Trybunału Sprawiedliwości potwierdził wykładnię przedstawianą wcześniejszej w judykaturze Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 9 marca 2017 r. w sprawie I PK 309/15) oraz jednoznacznie wskazuje, że w podróży służbowej trwającej ponad sześć dni kierowca był i jest zobligowany do skorzystania z noclegu poza kabiną pojazdu. Jeśli pracodawca nie zorganizował bezpłatnego noclegu na przykład na terenie swojej zagranicznej bazy, generowało to wydatki kierowcy na motel lub kwaterę prywatną i to w stosunkowo znacznej wysokości. Już choćby z tej przyczyny nie było i nie jest dopuszczalne pozbawienie kierowcy w zakładowym regulaminie (układzie zbiorowym) lub w umowie o pracę ryczałtu za nocleg bądź obowiązku zwrotu przez pracodawcę rzeczywiście poniesionych kosztów noclegu.

Z ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że powód przez około 8 tygodni przebywał poza Polską w podróżach służbowych; był więc zobligowany do wykorzystywania regularnych tygodniowych okresów odpoczynku poza kabiną, a pracodawca miał obowiązek pokrycia pełnych kosztów noclegu poza kabiną samochodu, gdyż nie zapewniał powodowi bezpłatnych noclegów w swoich bazach. Brak adekwatnych unormowań w zakładowym regulaminie wynagrodzeń implikował obowiązek pracodawcy w omawianym zakresie zapłaty 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności, przysługujących pracownikowi, zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju. W tym zakresie, zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

W polskim porządku prawnym obowiązuje także Umowa europejska dotycząca pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowo (AETR) sporządzona w G. 1 lipca 1970 r., a ratyfikowana przez Polskę 30 sierpnia 1999 r. (Dz.U. 94.1087; dalej jako: umowa (...)). Zgodnie z art. 3 ustawy o czasie pracy kierowców przepisy tej ustawy nie naruszają postanowień zawartych w rozporządzeniu nr 561/2006 i umowie (...). Jeżeli zatem kierowca wykonuje przewóz drogowy podlegający przepisom rozporządzenia nr 561/2006 lub umowy (...), to w pierwszej kolejności stosuje się do niego normy zawarte w wymienionych aktach. Zdaniem Sądu Najwyższego również wykładnia art. 8 ust. 8 umowy (...), mającego analogiczną treść do art. 8 ust. 6 rozporządzenia nr 561/2006, prowadzi do takich samych konkluzji jak przedstawione w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 grudnia 2017 r. w sprawie C-102/16.

Relevantne znaczenie ma, także, postanowienie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wydane 18 lutego 2016 r. w sprawie C-325/1 (InfoCuria - Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości). Odnosząc się do pytania prejudycjalnego Sądu Rejonowego [...] Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że rozporządzenie 561/2006 nie normuje kwestii ryczałtów za nocleg lub zwrotu wydatków związanych z podróżą zagraniczną. Jednocześnie Trybunał podkreślił, że rozporządzenie harmonizuje przepisy o czasie prowadzenia pojazdu, przerwach i okresach odpoczynku kierowców oraz nie stoi ono na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które określa warunki, w jakich kierowca pojazdu może domagać się zwrotu kosztów noclegu wynikających z jego działalności zawodowej.

Wątpliwości, które pojawiły się przy wykładni polskich przepisów płacowych po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15,

#(OTK-A 2016, poz. 93), uznającego, że art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia wykonawczego z 2002 r. i § 16 ust. 1, 2, i 4 rozporządzenia wykonawczego z 2013 r. w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, rozstrzygnął Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 października 2017 r. w sprawie III PZP 2/17 (LEX nr 2379708).

W uchwale tej stwierdzono, że ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym może zostać określony w układzie zbiorowym pracy lub w regulaminie wynagradzania albo w umowie o pracę (art. 77⁵ § 3 k.p.) poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz. 1991 ze zm.) oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U. poz. 167).

W uzasadnieniu tej uchwały wskazano, że, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego, do pracowników – kierowców w transporcie międzynarodowym znajdują zastosowanie reguły rozliczenia podróży służbowej przewidziane w art. 77⁵ k.p. Zastosowanie tego przepisu, po wyeliminowaniu z obrotu prawnego art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, wynika z art. 5 k.p. i jego odpowiednika, czyli art. 4 ustawy o czasie pracy kierowców. Ponieważ obecnie ustawa o czasie pracy kierowców nie dotyka spornej kwestii, oznacza to, że zastosowanie znajduje wprost, a nie odpowiednio, art. 77⁵ k.p. Z zestawienia art. 77⁵ § 2 i § 3 k.p. wynika, że dieta (za podróż krajową i zagraniczną) nie może być niższa od diety z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określonej dla pracownika „budżetowego”, po drugie, nieuregulowanie lub niezgodnienie należności z tytułu podróży służbowej sprawia, że pracownikowi przysługują „odpowiednio” (a nie wprost) świadczenia z rozporządzenia wykonawczego. Systematyka regulacji zawartej w art. 77⁵ § 4 i § 5 k.p. w odniesieniu do art. 77⁵ § 3 k.p. nie pozostawia wątpliwości, że swoboda ukształtowania należności z tytułu podróży służbowych u pracodawców „prywatnych” jest większa. W przeciwnym wypadku zastrzeżenia co do wysokości diety z art. 77⁵ § 4 k.p., czy też konsekwencja braku uregulowania z art. 77⁵ § 5 k.p. nie byłyby potrzebne. Spostrzeżenie to potwierdza, że między zwrotami „warunki wypłacania” i „wysokość i warunki ustalania” nie można postawić znaku równości. O ile w sferze budżetowej należności przysługujące z tytułu podróży służbowej zostały ustabilizowane jednolitą reglamentacją, o tyle wobec pracodawców „prywatnych” posłużono się odmienną metodą. Dopuszcza ona zindywidualizowanie wysokości świadczeń i zróżnicowanie reguł kształtujących rozliczenie należności. Koszty noclegu mogą zostać w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę określone swobodnie (na podstawie art. 77⁵ § 3 k.p.) albo, że mają odpowiadać przynajmniej wartości przewidzianej w rozporządzeniu wykonawczym (w sytuacji opisanej w art. 77⁵ § 5 k.p.). Art. 77⁵ § 3 k.p. nie precyzuje postanowień koniecznych. Skoro autonomiczne źródła prawa pracy (lub umowa o pracę) mają zawierać postanowienia dotyczące przysługujących pracownikowi należności, bo w przeciwnym razie przysługiwać będą „należności na pokrycie kosztów podróży służbowej według przepisów, o których mowa w § 2”, to zrozumiałe staje się, że pracodawca „prywatny” ma obowiązek określić wszystkie składniki wymienione w rozporządzeniu wykonawczym (a właściwie w art. 77⁵ § 2 k.p.). Zwrot kosztów za nocleg powinien zatem znaleźć się w układzie zbiorowym pracy, regulaminie lub umowie o pracę. Istota ryczałtu jako świadczenia kompensacyjnego polega na tym, iż świadczenie wypłacane w takiej formie z założenia oderwane jest od rzeczywiście poniesionych kosztów. W zależności od konkretnego przypadku kwota ryczałtu pokrywa więc pracownikowi koszty noclegowe w wymiarze mniejszym albo większym niż faktycznie przez niego poniesione. Ryczałtowy sposób rozliczania ma na celu uproszczenie wzajemnych rozliczeń. Z punktu widzenia sądu rozpoznającego sprawę o zwrot kosztów noclegu w podróży służbowej kierowców oznacza to, że u pracodawcy „prywatnego” ryczałt za nocleg może być w układzie zbiorowym pracy, regulaminie lub umowie o pracę ustalony

na niższym poziomie niż w rozporządzeniu dotyczącym sfery budżetowej, po drugie, że sąd ma prawo (obowiązek) szacunkowo badać, czy przyjęty pułap ryczałtu daje kierowcy realną możliwość zaspokojenia potrzeb noclegowych w godnych i regenerujących warunkach. W razie stwierdzenia, że wyznacznik ten nie został zrealizowany, należy rozważyć, czy pracownik nabywa prawo do zapłaty. Przy ustalaniu należnej kwoty trzeba uwzględnić indywidualne okoliczności sprawy, a gdy ściśle ustalenie wysokości żądania nie jest możliwe lub nader utrudnione, sąd ma prawo skorzystać z rozwiązania przewidzianego w art. 322 k.p.c.

Sąd Najwyższy, w obecnym składzie, zaaprobował przedstawione wyżej konstatacje.

Jak wcześniej wskazano, rozporządzenie nr 561/2006 nie normuje kwestii zwrotu kosztów za nocleg zagraniczny, więc kwestia ta podlega autonomicznej ocenie sądów polskich w oparciu o polskie unormowania. Prawo unijne mogłoby korygować przepisy płacowe w polskich firmach tylko w przypadku ich sprzeczności z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 96/71/WE dotyczącej delegowania pracowników w ramach świadczenia usług, a od 17 czerwca 2014 r. – z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/67/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie egzekwowania w/w dyrektywy (Dz.U. UE L 2014.159.11). Do czasu wejścia w życie nowych unijnych unormowań dotyczących pracowników delegowanych (przyjętych w 2018 r.) w kwestii zwrotu kosztów kierowcy za nocleg lub wypłaty ekwiwalentu za nocleg decydujące znaczenie mają polskie unormowania.

W kontekście przytoczonej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r. w sprawie III PZP 2/17 relewantne znaczenie miał regulamin wynagradzania pracowników pozwanego z dnia 8 listopada 2012 r., w którym pracodawca zmniejszył wypłatę diet do 30 euro dziennie i wprowadził do regulaminu wynagrodzeń ryczałt za nocleg, który zarządzeniem nr 7 ustalił w wysokości 10 euro (od stycznia 2013 r. – 15 euro) dziennie. Ryczałt za nocleg w podróży służbowej kierowcy zatrudnionego w transporcie międzynarodowym został więc określony poniżej 25% limitu, o którym mowa w § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz w § 16 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej. Zgodnie z przedstawioną uchwałą nie stanowiło to jednak naruszenia prawa; w tym kontekście subsumpcja przedstawiona w zaskarżonym wyroku nie była prawidłowa.

Z niekwestionowanych ustaleń zaskarżonego wyroku wynika, że regulamin wynagradzania pracowników pozwanego z dnia 8 listopada 2012 r. znalazł odzwierciedlenie w rozliczeniach i listach płac dopiero od września 2013 r. (poza spornym okresem). Z ustaleń Sądu nie wynika jednak precyzyjnie, kiedy powód i pozostali kierowcy zostali poinformowani o wejściu w życie nowego regulaminu. Oświadczenie powoda z dnia 12 listopada 2013 r. (znajdujące się w aktach osobowych), z którego wynika, że noclegi podczas podróży będzie organizował we własnym zakresie w ramach przyznanych mu środków; w związku z czym nie wnosi o wypłatę ryczałtów, może być również interpretowane jako potwierdzenie wcześniejszej akceptacji warunków nowego regulaminu.

Sąd Najwyższy wskazał, iż jednostronna czynność pracodawcy dotycząca uchwalenia regulaminu wynagrodzeń jest źródłem prawa (art. 77² § 1¹ w zw. z art. 9 k.p.). Tworzy ona prawa podmiotowe dla pracowników. Stosownie do art. 77² § 6 k.p. regulamin wynagradzania, w którym pracodawca zatrudniającego pracowników, nieobjętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy odpowiadającym wymaganiom określonym w § 3, ustalił warunki wynagradzania za pracę, wchodzi w życie po upływie dwóch tygodni od dnia podania go do wiadomości pracowników, w sposób przyjęty u danego pracodawcy. Zwyczajowo najczęściej następuje to przez wywieszenie regulaminu na tablicy ogłoszeń. Jego wejście w życie nie zależy od tego, czy i kiedy pracodawca udostępnił (indywidualnie) pracownikowi jego tekst (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1999 r., I PKN 165/99, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 745).

W tym kontekście w zaskarżonym wyroku brakuje ustaleń dotyczących tego kiedy regulamin wynagradzania z dnia 8 listopada 2012 r. wszedł w życie i od którego dnia należało stosować do rozliczeń kierowców ryczałt za nocleg w wysokości 10 lub 15 euro za dobę.

Skutkiem wejścia w życie regulaminu jest automatyczne stosowanie wobec pracowników tych jego przepisów, które są dla nich korzystniejsze od dotychczasowych postanowień umów o pracę (art. 77² § 5 w zw. z art. 241¹³ k.p.). Natomiast wprowadzenie do umowy postanowień mniej korzystnych wymaga albo zgody pracownika na propozycje pracodawcy zmiany umowy (porozumienie zmieniające), albo zastosowania przez pracodawcę wypowiedzenia warunków pracy i płacy (art. 42 § 1-3 k.p.). W wyroku z dnia 13 września 2016 r., I PK 190/15, LEX nr 2106825, Sąd Najwyższy przyjął, że nie można domniemywać zgody pracowników na pogorszenie istotnych warunków wynagradzania za pracę *per facta concludentia*, jeżeli ustalone fakty zaprzeczały dorozumianemu uzgodnieniu indywidualnych porozumień zmieniających na niekorzyść pracowników dotychczasowe warunki płacowe (a *contrario* do art. 60 k.c. w związku z art. 300 k.p. i art. 77² § 5 w związku z art. 241¹³ § 2 k.p.).

W tym aspekcie prawidłowe są konkluzje zaskarżonego wyroku, iż obniżenie wysokości dotychczasowej diety u pracowników pozwanego z 45 euro na 30 euro wymagało bądź porozumienia stron albo wypowiedzenia zmieniającego.

Poczynienie tych ustaleń mogłoby doprowadzić do oceny, że powodowi (poza regularnym tygodniowym okresem odpoczynku, który powinien rekompensować pełne koszty noclegu poza kabiną pojazdu) przysługiwał ryczałt za nocleg początkowo w wysokości 10 euro, a od dnia 1 stycznia 2013 r. do końca okresu dochodzonego pozewem – w wysokości 15 euro dziennie.

Natomiast za wcześniejszy okres sprzed wejścia w życie regulaminu wynagradzania z dnia 8 listopada 2012 r., biorąc pod uwagę bardzo uciążliwe warunki pracy kierowców pozwanego (wielotygodniowe podróże poza miejsce zamieszkania) celowe mogło być zasądzenie na rzecz powoda ryczałtów za noclegi według stawki 25% kosztów hotelowych (nawet z uwzględnieniem art. 322 k.p.c.). Wprawdzie w judykaturze Sądu Najwyższego wyrażano pogląd, że nie ma przeszkód, aby należności na pokrycie kosztów związanych z podróżą służbową zostały określone w postaci jednego zryczałtowanej kwoty, która może być różnie nazwana (dieta, ryczałtem, należnością na pokrycie kosztów podróży itp.), jednak dotyczyło to sytuacji, gdy pracodawca zaznaczał, iż taki ryczałt obejmuje wszystkie dodatkowe należności z tytułu zagranicznej podróży służbowej, łącznie z noclegiem. W wyroku z 15 września 2015 r., II PK 248/14 (LEX nr 1816556), Sąd Najwyższy przyjął, że dopuszczalne było ustalenie przez strony stosunku pracy objęcia jednym ryczałtem (w adekwatnie wysokiej i stałej kwocie) diety oraz należnego kierowcy ryczałtu za noclegi, jeżeli łączny ryczałt nie był mniej korzystny niż przepisy powszechnie obowiązujące w zakresie minimalnych kosztów żywienia i ryczałtu za nocleg. W ocenie Sądu Najwyższego, nie narusza prawa określenie w przepisach zakładowych lub w umowie o pracę tych należności w kwocie niższej od wysokości ryczałtów przewidzianych w załączniku do rozporządzenia wykonawczego, wydanego na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p. Z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 24 listopada 2016 r., K 11/15, wynika bowiem, że należy uwzględnić przy wykładni przepisów również aspekt ekonomiczny – między innymi uzasadnione oczekiwania właścicieli firm przewozowych, że zakup pojazdów wyposażonych w odpowiednie miejsca noclegowe, ogrzewanie i klimatyzację, wpłynie na obniżenie ich wydatków, związanych z ryczałtami za noclegi kierowców. Ponadto podróż służbowa kierowcy odbywającego stale podróże różni się znacznie od incydentalnej podróży służbowej innego pracownika (sfery budżetowej). Ten ostatni z założenia rządzić wykonuje zadania pracownicze poza siedzibą pracodawcy. Natomiast kierowcy zatrudnieni w transporcie międzynarodowym, wykonując podstawowe obowiązki pracownicze (przewóz drogowy, wyjazd poza siedzibę pracodawcy), większość czasu pracy spędzają w podróży służbowej. Specyfika obydwu rodzajów podróży służbowych uzasadnia – w kontekście wyroku Trybunału Konstytucyjnego - rozróżnienie zasad i sposobu kompensowania kosztów z nimi związanych.

Podsumowując, ryczałt za nocleg określony w aktach wewnętrznych obowiązujących u pracodawcy albo w umowie o pracę nie musiał odpowiadać wysokością ryczałtom uregulowanym w rozporządzeniu z 19 grudnia 2002 r. przysługującym pracownikom sfery budżetowej (rządowej i samorządowej), odbywającym incydentalne podróże służbowe, należał się jednak pracownikowi nawet wtedy, gdy pracodawca zapewnił mu miejsce do spania

w odpowiednio przystosowanej kabinie pojazdu. Traktowanie ryczałtu jako wypłaty kompensacyjnej eliminuje możliwość uznania go za wynagrodzenie za pracę. Sygnalizując rysującą się z tego względu kontrowersję dotyczącą konieczności wypowiedzenia postanowień regulaminu wynagrodzeń dotyczących diet lub ryczałtu za nocleg, należy jednak przychylić się do koncepcji, że wypowiedzenie zmieniające jest niezbędne do wprowadzenia w życie niekorzystnych dla pracownika postanowień regulaminu wynagradzania (art. 77² § 5 w zw. z art. 241¹³ k.p.), stanowiących istotną część przychodów pracownika. Zgodzić się zatem należy z Sądem drugiej instancji, iż zmiana wysokości diet (mimo, że nie stanowią one zwykłego wynagrodzenia za pracę) wymagała bądź porozumienia stron, albo wypowiedzenia zmieniającego. Diety, chociaż nie odprowadzono od nich podatku dochodowego ani składek na ubezpieczenie społeczne pracowników) stanowiły bowiem podstawowy (największy) składnik pracowniczych przychodów kierowców.

Sąd Najwyższy nadto uznał, iż nie jest uzasadniony kasacyjny zarzut naruszenia art. 8 k.p. Nie można podzielić argumentów strony skarżącej, że wypłacenie powodowi należności z tytułu ryczałtów za noclegi powinno zostać ocenione jako nadużycie prawa podmiotowego z uwagi na to, że wypłata świadczeń z tytułu zwrotu kosztów podróży służbowej nie może służyć wzbogaceniu pracownika, a takie wzbogacenie nastąpiłoby po wypłacie ryczałtu ze względu na brak faktycznego poniesienia przez pracowników kosztów noclegów, nieuzgodnienie takiego świadczenia w łączącej strony umowie o pracę, wypłacenie powodowi przez pracodawcę wszystkich świadczeń z tytułu podróży służbowych, na które strony się umówiły. Żaden z tych argumentów nie może przeciwdziałać słusznym roszczeniom powoda o zwrot ryczałtów za noclegi, skoro faktycznie nocował poza domem i musiał odczuwać wszelkie niedogodności, jakie wiążą się z nocowaniem (odpoczynkiem nocnym, spaniem) w warunkach odbiegających od noclegu w domu lub w warunkach hotelu (motelu), a strony przed wejściem w życie regulaminu wynagradzania z dnia 8 listopada 2012 r. nie umówiły się na zwrot kosztów noclegu w kwotach niższych od limitu wynikającego z § 9 ust. 2 rozporządzenia z 19 grudnia 2002 r. Sąd Najwyższy nie dopatrył się niezgodności roszczeń powoda z zasadami współzycia społecznego albo ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Klauzule generalne z art. 8 k.p. zasadniczo nie powinny być stosowane, gdy chodzi o koszty pracodawcy i świadczenia należne pracownikowi w związku z rozliczeniem kosztów obciążających pracodawcę.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe wnosząc dodatkowo o :

- strona powodowa o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda oraz zeznań świadków P. D., J. R. na okoliczność czy powodowi oraz innym kierowcom znana była zmiana regulaminu wynagradzania z 8 listopada 2012 r. a jeśli tak to od kiedy oraz czy pracownicy pozwanego w tym powód mieli świadomość, że wypłacone im po tej dacie należności składały się nie tylko z diet (dotychczas przyznanych w kwotach po 45 Euro za każdy dzień podróży służbowej) , ale także z ryczałtów za noclegi.

/ pismo k. 631 stanowisko procesowe strony powodowej protokół z rozprawy z dnia 24 lipca 2018 k.635/

- strona pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. B. i członka zarządu pozwanej M. K. na okoliczność formy podania do wiadomości pracownikom regulaminów wynagradzania, ogólnodostępności regulaminów wynagradzania dla pracowników, informowania pracowników o konieczności zapoznawania się z regulaminami w celu śledzenia zmian, które mogą być wprowadzane oraz o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu rachunkowości w celu wyliczenia hipotetycznej wysokości ryczałtu za noclegi powoda w spornym okresie przy zaliczeniu na poczet tych ryczałtów różnicy pomiędzy kwotami faktycznie wypłaconymi z tytułu diet ujętych w rozliczeniach kosztów zagranicznej podróży służbowej a wysokością minimalnej diety wynikającej z przepisów prawa powszechnie obowiązującego.

/ pismo k. 635/

Pismem procesowym z dnia 27.12.2018 r. strona pozwana wniosła o zwrot wyegzekwowanego przez powoda świadczenia w kwocie 68.757,48 zł załączając potwierdzenie przelewy wskazanej sumy komornikowi sądowemu

/pismo 644-646, potwierdzenie przelewu k. 647/

W piśmie złożonym na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2019 r. pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie wniosku restytucyjnego wskazując iż powód nie otrzymał wskazanej przez pozwanego kwoty lecz sumę 57.769,51 zł na dowód czego przedłożył potwierdzenie przelewu z kancelarii komorniczej i wniósł o przesłuchanie powoda na okoliczność zużycia otrzymanych od pozwanej świadczeń.

/ pismo k. 659-661/.

W toku postępowania apelacyjnego, w oparciu o przepis art. 382 k.p.c., postanowieniem z dnia 29 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy dopuścił dowód z uzupełniającej pisemnej opinii biegłego z zakresu księgowości na okoliczność jaka część świadczenia nazwanego w Regulaminie wynagradzania z dnia 21.03.2008 r. obowiązującego u pozwanego „dieta”, była w dochodzonym w pozwie okresie od 1 lutego 2012 r. do 7 maja 2013 r. – dietą czyli świadczeniem z przeznaczeniem na pokrycie kosztów wyżywienia tzw. strawne której wysokość wynika z powszechnie obowiązujących przepisów, a jaka część tego świadczenia stanowiła ryczałt za noclegi, uwzględniając całość dokumentacji obrazującej czas pracy powoda (w tym opinii biegłego z zakresu transportu A. W.) i dokonanie przez pozwanego wypłaty wynagrodzeń w spornym okresie.

/ postanowienie k. 716/

Zajmując finalne stanowisko w sprawie, pozwany poparł apelację i wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości na koszt powoda
- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego oraz kasacyjnego wg norm przepisanych,
- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kwoty 58.208,07 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia wyegzekwowanego zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 kpc w zw. z 415 kpc.

/ pismo k. 757 – 763 stanowisko procesowe protokół z rozprawy z dnia 3 września 2020 r. 00:00:57- 00:05:35/

Z kolei powód zajmując ostateczne stanowisko procesowe wniósł o:

- oddalenie apelacji w całości jako bezzasadnej,
- zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego przez radcę prawnego,
- odrzucenie wniosku restytucyjnego pozwanej bowiem wniosek ten nie został zgłoszony we wniesionej skardze kasacyjnej.

/ pismo k. 767-768 /

Sąd Okręgowy w Łodzi, po przeprowadzeniu uzupełniającego postępowania dowodowego, ustalił i zważył co następuje:

Apelacja częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy rozpoznaje apelację ponownie w związku z uchyleniem wyroku przez Sąd Najwyższy.

Należy w tym miejscu podnieść, że zgodnie z art. 398 ze zn. 20 kpc Sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Związanie wykładnią Sądu Najwyższego, oznacza, że sąd pierwszej lub drugiej instancji, któremu sprawa została przekazana, nie może przepisów prawa (materialnego i procesowego) interpretować odmiennie, niż to wynika z uzasadnienia orzeczenia zapadłego przed Sądem Najwyższym. Zasada podporządkowania i związania, jest jedną z naczelnych, ustrojowych, zasad procesu cywilnego, zapobiegającą powtarzaniu popełnionych błędów orzeczniczych oraz gwarantującą pewność i trwałość raz zajętego w sprawie stanowiska sądu wyższej instancji, co umożliwi stronom podjęcie właściwej obrony ich interesów procesowych i materialnoprawnych. Fundamentalne znaczenie tych zasad, sprawia, że choć ograniczają one, w ściśle określonym zakresie, niezawisłość sędziowską, to, jako niezbędna gwarancja pewności orzeczniczej, muszą być stosowane przez wszystkie sądy, a zatem nie mogą być akceptowane żadne od nich odstępstwa, poza wskazanymi w ustawie. Jest nimi związany, także, Sąd Najwyższy w zakresie wskazanym w ustawie (por. wyr. SN z 25.3.2004 r., III CK 335/02, L.). Związanie wykładnią, dokonaną przez Sąd Najwyższy, ogranicza, więc, niewątpliwie możliwość własnej oceny sądu drugiej instancji, (wyr. SN z 26.3.2014 r., V CSK 284/13, L.).

Z uwagi na treść, podniesionych w apelacji, zarzutów naruszenia:

- art. 77⁵ § 3 - 5 k.p. w zw. z § 9 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz z § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez ich błędną wykładnię, która doprowadziła Sąd do uznania, że pracownikowi przysługuje wypłata ryczałtu za nocleg bez względu na fakt poniesienia realnych kosztów, pomimo użycia przez ustawodawcę określenia „zwrot kosztów noclegu”;

- art. 8 ust. 2 i ust. 8 rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że przepis zobowiązuje pracodawcę do zapewnienia pracownikowi - kierowcy noclegu poza kabiną pojazdu, podczas gdy wykładnia językowa i systemowa prowadzi do wniosku, że kierowca dobowy odpoczynek może wykorzystywać w pojeździe, o ile pojazd posiada odpowiednie miejsce do spania i pojazd znajduje się na postoju;

- art. 14 ust. 1 ustawy o czasie pracy kierowców poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że powód, który nocował w kabinie i nie ponosił z tego tytułu żadnych kosztów nie miał zapewnionego przez pracodawcę noclegu, podczas gdy przepis ten stanowi, że dobowy odpoczynek może być wykorzystany w pojeździe jeżeli pojazd znajduje się na postoju i jest wyposażony w miejsce do spania;

- art. 8 k.p. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwot z tytułu ryczałtów za noclegi, w sytuacji gdy roszczenie powoda stanowi nadużycie prawa i sprzeczne jest ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, gdyż powód w podróży służbowej nocował w przystosowanej kabinie, nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu, godził się na taką formę odbywania noclegu;

podnieść należy, iż w przedmiotowej sprawie, Sąd Najwyższy, wskazując na wyeliminowanie z porządku prawnego art. 21 a ustawy o czasie pracy kierowców, wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15 (OTK-A 2016, poz. 93), i konieczność stosowania, po wyroku Trybunału Konstytucyjnego, do pracowników- kierowców w transporcie międzynarodowym, reguł rozliczenia podróży służbowej przewidzianych w art. 77⁵ k.p. (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17 OSNP 2018 nr 3, poz. 28), kategorycznie podkreślił, iż, w tym stanie rzeczy, roszczenie powoda, dotyczące ryczałtu za noclegi, nie może zostać zwalczone, zarzutami, wskazującymi na brak konieczności wypłaty tych należności bez względu na fakt poniesienia realnych kosztów, w tym zakresie, możliwość wykorzystania dobowego odpoczynku w pojeździe, jeżeli ten posiada odpowiednie miejsce do spania i pojazd znajduje się na postoju, nadto odwołaniem do art. 8 kp, gdyż powód nie ponosił żadnych kosztów z tego tytułu i godził się na taką formę odbywania noclegu.

Sąd związany jest wskazanym stanowiskiem i, w żadnym razie, nie może, w tym zakresie, przepisów, na których naruszenie powołuje się skarżący, interpretować odmiennie. Tym samym – bez przytaczania szerokiej argumentacji w tym przedmiocie - za przesądzone w niniejszej sprawie, uznać należy stanowisko, zgodnie z przytaczaną już (także przez Sąd Rejonowy) uchwałą Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z 12 czerwca 2014 roku (II PZP 1/14, Biuletyn SN 2014 nr 6) zapewnienie pracownikowi - kierowcy samochodu ciężarowego, odpoczynku nocnego, w kabinie samochodu ciężarowego, podczas wykonywania przewozów w transporcie międzynarodowym, nie stanowi zapewnienia, przez pracodawcę, bezpłatnego noclegu w rozumieniu § 9 ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. Nr 236, poz.191 ze zm.), co powoduje, że pracownikowi przysługuje zwrot kosztów noclegu. Obowiązkiem pracodawców, zatrudniających kierowców w transporcie międzynarodowym, jest, więc, zapewnienie kierowcy bezpłatnego noclegu, umożliwiającego odpowiednią regenerację sił, przy czym warunkiem tego nie spełnia miejsce do spania w kabinie pojazdu (nawet, gdy ma ono wysoki „godziwy” standard), i choć przepisy o czasie pracy kierowców w tym rozporządzenia (WE) nr 561/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie harmonizacji niektórych przepisów odnoszących się do transportu drogowego i umowa europejska dotycząca pracy załóg pojazdów wykonujących międzynarodowe przewozy drogowe (AETR) sporządzona w G. 1 lipca 1970 r. (Dz. U. z 1999 r. nr 94 poz 1087 ze zm.) ratyfikowana 15 maja 1992 r. dopuszczają realizację dobowego (ewentualnie także tygodniowego) odpoczynku kierowcy, w odpowiednio do tego przystosowanej kabinie pojazdu, nie wynika z nich jednak w żaden sposób, że w takich sytuacjach pracownikowi nie należy się rekompensata za nocleg w warunkach odbiegających od warunków hotelowych, nawet wtedy gdy kosztów tych rzeczywiście kierowca nie poniósł. Przepisy o czasie pracy kierowców w ogóle tej kwestii nie regulują, nie mogą więc stanowić zanegowania prawa pracowników – kierowców do ryczałtu za noclegi, jeżeli nocują w kabinie pojazdu, a nie w warunkach hotelowych. Tym samym wskazane zarzuty apelacji w świetle prezentowanego na gruncie rozpoznawanego przypadku stanowiska Sądu Najwyższego pozostają bez wpływu na wynik rozstrzygnięcia.

W kontekście rozważań, poczynionych przez Sąd Najwyższy, zarzuty naruszenia art. art. 77⁵ § 3 i 4 k.p. w zw. z § 9 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju oraz z § 8 ust. 1 i ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poprzez ich błędną wykładnię i uznanie, że zgodnie z powołanymi przepisami prywatny przedsiębiorca musi ustalić wysokość świadczeń z tytułu podróży służbowej na poziomie nie niższym niż, wynikające z powołanych wyżej aktów wykonawczych, podczas gdy minimalnym standardem, poniżej którego pracodawca nie może ustalić wysokości tych świadczeń jest wysokość diety, która nie może być niższa niż dieta z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju określona dla pracownika, o którym mowa w art. 77⁵ § 2 k.p.; uzac należy za uzasadnione.

Kwestia ta – jak podniósł Sąd Najwyższy w przedmiotowej sprawie - została przesądzona uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2017 r., III PZP 2/17, w której wyrażono pogląd, że w układzie zbiorowym pracy, regulaminie wynagradzania lub umowie o pracę dopuszczalne jest ukształtowanie należności z tytułu noclegu (ryczałtu za nocleg) w sposób mniej korzystny niż to wynika z rozporządzenia wykonawczego wydanego na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p., zastrzegając jedynie, że sąd ma prawo (obowiązek) szacunkowo badać, czy przyjęty pułap ryczałtu daje kierowcy realną możliwość zaspokojenia potrzeb noclegowych w godnych i regenerujących warunkach. W razie stwierdzenia, że wyznacznik ten nie został zrealizowany, należy rozważyć, czy pracownik nabywa prawo do zapłaty. Przy ustalaniu należnej kwoty trzeba uwzględnić indywidualne okoliczności sprawy, a gdy ściśle ustalenie wysokości żądania nie jest możliwe lub nader utrudnione, sąd ma prawo skorzystać z rozwiązania przewidzianego w art. 322 k.p.c.

Tym samym, niewątpliwie, kwestia wysokości, przysługującego powodowi, ryczałtu, nie może być ustalana, w oderwaniu od brzmienia uregulowań w obowiązujących u skarżącej przepisów wewnętrznych lub łączącej strony umowy o pracę, nadto w kontekście apelacyjnych zarzutów naruszenia art. 233 §1 k.p.c. bez zbadania prawidłowości ustaleń co do ewentualnego faktycznego wypłacania powodowi przez stronę pozwaną pewnych sum z tego tytułu, skuteczności wprowadzenia nowego regulaminu wynagradzania w dniu 8 listopada 2012 r., nadto wiedzy powoda, co do objęcia go wskazaną regulacją i tytułu, z jakiego konkretne świadczenia otrzymywał.

Objęty zarzutami apelacji, przepis art. 233 § 1 k.p.c., stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów, według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Z kolei w myśl art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Oznacza to, że wszystkie, ustalone w toku postępowania, fakty powinny być brane pod uwagę, przy ocenie dowodów, a tok rozumowania sądu powinien znaleźć odzwierciedlenie w pisemnych motywach wyroku. Przepis ten daje wyraz obowiązywaniu zasady swobodnej oceny dowodów. Swobodna ocena dowodów odnosi się do wyboru określonych środków dowodowych i do sposobu ich przeprowadzenia. Mają być one ocenione konkretnie i w związku z całym zebraniem materiałem dowodowym. Ramy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 roku, sygn. akt: II UKN 685/98, OSNAPUiS 2000 nr 17, poz. 655).

Sąd może oprzeć swe przekonanie, jedynie, na dowodach prawidłowo przeprowadzonych, a ocena dowodów musi być dokonana na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Sąd musi ocenić wszystkie przeprowadzone dowody oraz uwzględnić wszelkie towarzyszące im okoliczności, które mogą mieć znaczenie dla oceny mocy i wiarygodności tych dowodów. Sąd zobowiązany jest przeprowadzić selekcję dowodów, wybierając te, na których się oparł i ewentualnie odrzucić inne, którym odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Przez moc dowodową rozumie się, przy tym, siłę przekonania, jaką uzyskał sąd, wskutek przeprowadzenia określonych dowodów o istnieniu lub nieistnieniu faktu, którego one dotyczyły. Ocena wiarygodności dowodu zależy od środka dowodowego. Sąd, oceniając wiarygodność, decyduje o tym, czy określony środek dowodowy, ze względu na jego indywidualne cechy i obiektywne okoliczności, zasługuje na wiarę, czy też nie.

W ocenie Sądu Okręgowego skuteczny zarzut przekroczenia granic swobody w ocenie dowodów może mieć zatem miejsce tylko w okolicznościach szczególnych. Dzieje się tak, w razie pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego (por. wyrok SN z 6.11.2003 r. II CK 177/02 niepubl.)

Mając na uwadze zastrzeżenia Sądu Najwyższego, w zakresie rzetelności ustaleń, zwłaszcza w odniesieniu do tego od kiedy rzeczywiście obowiązywała zmiana regulaminu wynagradzania dokonana w listopadzie 2012 r. i czy była znana powodowi oraz czy miał on świadomość, że wypłacane mu po tej dacie należności składały się nie tylko z diet (dotychczas przyznawanych w kwotach po 45 euro za każdy dzień podróży służbowej), ale także ryczałtów za noclegi, Sąd Okręgowy ponownie rozpoznając sprawę dopuścił uzupełniająco zgodnie z wnioskiem pozwanej, dowód z przesłuchania świadka A. B. na te okoliczności. Przesłuchana w ramach pomocy sądowej świadek A. B. wiarygodnie wskazała – powyższe korespondowało bowiem z dotychczas zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym – iż każdy przyjmowany do pracy pracownik podpisując umowę o pracę otrzymywał regulamin wynagradzania do zapoznania się, w przypadku zmiany regulaminu procedura była powtarzana. Pracownik miał zapoznać się ze zmianą i podpisać się. Przy czym, mogło mieć to miejsce nawet po kilku miesiącach od wprowadzenia regulaminu bowiem podpisy w tym przedmiocie były składane przy okazji obecności w biurze. Świadek nie kojarzy by w pozwanej była tablica ogłoszeń zmiany każdego regulaminu wprowadzano w ten sposób, że po dokonaniu ich przez zarząd każdy

pracownik miał prawo się z nimi zapoznać. Regulaminy były ogólnodostępne w dziale kadr, a każdy pracownik sukcesywnie otrzymywał regulamin do wglądu stawiając odpowiedni podpis. Tablica informacyjna pojawiła się ok 2014 r. Jednocześnie świadek nie umiała wskazać od kiedy powód otrzymywał ryczałty za nocleg. Podkreśliła przy tym, iż każdy pracownik, w tym powód, otrzymywał rozliczenie delegacji za każdy miesiąc z rozbiorem na diety i ryczałty. / zeznania świadka A. B. protokół rozprawy z dnia 18.09.2019 r. 00:05:46- 00:15:44/. Przy czym bezspornie, powód potwierdził zapoznanie się z regulaminem, obowiązującym od listopada 2012 r., dopiero pismem z 10 lipca 2014 r. / uzasadnienie wyroku SN wydanego w przedmiotowej sprawie/ Powód umówił się z pracodawcą na kwotę 40 i 45 euro z tytułem diet z tytułu podróży służbowych i taką kwotę cały czas otrzymywał. W dniu 12 listopada 2013 r. powód złożył oświadczenie znajdujące się w aktach osobowych z którego wynika, że noclegi podczas podróży będzie organizował we własnym zakresie w ramach przyznanych mu środków w związku z czym nie nosi o wypłatę ryczałtów. Nie było żadnej tablicy z regulaminem wynagradzania, regulaminy pracy wisiały na korytarzu ale było to w okresie późniejszym w 2014 r. wnioskodawca nie był zapoznawany przez pracodawcę z dokumentami, które dotyczyłyby należności za podróże służbowe. W okresie spornym pracodawca nie zmieniał mu warunków pracy i wynagrodzenia tak było w okresie późniejszym / zeznania powoda k. 147 -148 w zw. z protokołem rozpr. z dnia 11.05.2016 r. 00:06:44 i dalej protokół z rozprawy /

Przy tym, nie należy tracić z pola widzenia, iż, z przedstawionej na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego , dokumentacji, w postaci rozliczenia kosztów podróży, wynika jednoznacznie, iż od 1 września 2013 roku powodowi wypłacano ryczałty za noclegi w kwotach 10 i następnie 15 euro. Dokumenty te podpisywane były przez powoda, nie sposób zatem przyjąć, iż sporządzone zostały na potrzeby niniejszego postępowania.

W kontekście wskazanych ustaleń, dokonanych uzupełniająco, (brak było podstaw do uzupełniania materiału dowodowego co do wskazanych okoliczności nadto w oparciu o dodatkowe z przesłuchania powoda, przesłuchanie świadków P. D. i J. R. na oraz dowód z przesłuchania członka zarządu pozwanej M. K. materiał zgromadzony w postępowaniu wystarczał bowiem dla poczynienia ustaleń wystarczających dla wydania rozstrzygnięcia) nie sposób zgodzić się ze skarżącym, iż dochodzony przez powoda ryczałt, generalnie nie jest mu należny, bowiem z dokumentów przedstawionych przez pozwaną tj. akt osobowych powoda oraz rozliczeń kosztów zagranicznej podróży służbowej wynika, iż powód miał świadomość, jakie świadczenia są mu należne i te świadczenia od pracodawcy otrzymał. Skarżący wskazuje, iż w aktach osobowych znajdują się oświadczenia powoda, że zapoznał się z regulaminami pracy i wynagrodzenia, w którym przewidziany był ryczałt za noclegi w wysokości 10 euro za okres od 8 listopada 2012 r.. Tymczasem, powód oświadczenie w tym przedmiocie złożył 10 lipca 2014 r. miesiąc przed rozwiązaniem stosunku pracy. Przy tym, wyłącznie zapoznanie się z treścią regulaminu, nie jest okolicznością prawnie doniosłą. Bezwzględnie, bowiem, przyjęcie do wiadomości, poszczególnych warunków pracy, a nawet godzenie się na nie, nie może być utożsamiane ze zrzeczeniem się prawa do wynagrodzenia (art. 84 kp), w sytuacji, gdy obiektywnie, takie warunki pracy , wypłatę poszczególnych świadczeń, zagwarantowanych prawem, uzasadniają.

Znamiennym jest, iż w dacie zatrudnienia powoda w maju 2008 roku, w pozwanej spółce obowiązywał regulamin wynagradzania z 21 marca 2008 r., w którym brak było jakichkolwiek uregulowań dotyczących ryczałtów za noclegi. W ocenie Sądu Okręgowego tylko ten regulamin można uznać za wiążący powoda bo tylko on wpływał na kształt jego stosunku pracy. Powód zobowiązał się do jego przestrzegania i godził się na jego warunki, podpisując umowę o pracę. W przedmiotowej sprawie strona skarżąca utrzymywała, że sporne ryczałty były pierwotnie pomieszczone w świadczeniu nazwanym dietą wypłacaną w kwocie 40/45 euro za dobę, która miała zaspakajać, także, ryczałty za noclegi w kabinie samochodu, tyle że takiego podwójnego („dwojakiego”) rozróżnienia diety, nie można domniemywać, zwłaszcza jeżeli następnie świadczenie nazwane „dietą” zostało podzielone na „strawne” (dieta w ścisłym słowa znaczeniu) „w wysokości 30 euro” oraz ryczałt za nocleg „w wysokości 10 i 15 euro” / por wyrok SN z dnia 17 maja 2018 roku w sprawie I PK 75/17/. Tym samym, od chwili zawarcia umowy o prace, do września 2013 r., powód spornego ryczałtu za nocleg, nie otrzymywał. Wskazać, nadto, należy, na co zwrócił uwagę Sąd I instancji, iż także złożone przez stronę pozwaną rozliczenia podróży służbowych zawierały jedynie pozycję „dieta” i nie różnicowały tego świadczenia z ryczałtem za nocleg. Warto natomiast zauważyć, iż definicja diety wynika z treści rozporządzeń, które wymieniają osobno diety oraz zwrot kosztów przejazdów, dojazdów i noclegów, nie ma więc podstaw prawnych,

aby, w aktach niższego rzędu, ten podział nie został zachowany (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 15 marca 2012 r, III APa 8/11, LEX nr 1238707). Jednocześnie Sąd Okręgowy nie kwestionuje faktu, iż pracodawca ustalając należności z tytułu podróży służbowej może ustanowić niejako jedno zbiorcze świadczenie określone przykładowo nazwą „dieta” czy „ryczałt za podróż służbową”, upraszczając, tym samym, system płatności. Niemniej jednak kierowcy, jako strona zawartej umowy, winni mieć pełną świadomość i jasność, jakie świadczenia otrzymują i wyrazić zgodę na taki system wynagradzania. Nadto ustanowienie świadczenia zbiorczego nie może prowadzić do uregulowania tylko części świadczeń należnych pracownikowi, w związku z odbywanymi podróżami służbowymi (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 15 września 2015 r. II PK 248/14 niepublikowane, nadto stanowisko to jest zgodne ze stanowiskiem prezentowanym przez SN w przedmiotowej sprawie). Natomiast, w świetle zgromadzonego materiału dowodowego nie sposób przyjąć, iż strony zawierając umowę o pracę uzgodniły, iż dieta będzie – w ramach kwoty przeznaczonej na pokrycie kosztów socjalnych – zawierać ryczałt za nocleg. Wyjaśnienia powoda nie wskazują na stan jego świadomości co do rozumienia elementów wchodzących w skład tego świadczenia w chwili zawarcia umowy. W toku postępowania wskazał on, iż otrzymywał podstawowe wynagrodzenie oraz dietę 40-45 euro, która była przeznaczona na jedzenie. Nikt nie informował go, że dieta miała też pokrywać ryczałty za nocleg. Nie było ustaleń dotyczących rozliczania kosztów noclegu. Również, na podstawie dokumentacji zawartej w aktach powoda nie sposób wywodzić, iż strony zawarły porozumienia, aby dieta, stanowiąca dodatek z tytułu zwiększonych kosztów, ponoszonych przez pracowników, w związku z podróżą służbową poza granicami kraju, była przeznaczona również na pokrycie kosztów noclegu. Powyższe nie wynika przede wszystkim z umów o pracę zawieranych przez strony. Takiego rozumienia ww. określenia, nie da się, również, wywieść z zapisów regulaminu wynagradzania obowiązującego w spornym czasie. Strona pozwana, natomiast, w żaden sposób, nie udowodniła istnienia zgodnej woli stron, w tym przedmiocie.

W tym miejscu ponownie przypomnieć należy, iż stanowisko pozwanej ewoluowało w toku procesu. Pozwana, już w odpowiedzi na pozew, wskazała dwa argumenty przemawiające, w jej ocenie, za brakiem zasadności roszczenia powoda. W pierwszej kolejności strona pozwana przywoływała fakt wyposażenia samochodów, którymi jeździł powód we właściwe miejsca do spania, która to sytuacja uzasadniała, według strony, uznanie, że pracodawca zapewnił pracownikowi bezpłatny nocleg w przystosowanej kabinie samochodu. Z drugiej strony pozwana podnosiła, że wypłata ryczałtu następowała w ramach korzystnie określonej diety. Obydwa argumenty, niewątpliwie nastawione na wykazanie braku zasadności roszczenia powoda, wzajemnie się jednak wykluczają. Bo skoro pracodawca stanął na stanowisku, że zapewniając kierowcy bezpłatny nocleg, nie miał obowiązku wypłaty ryczałtu za nocleg i dlatego go nie wypłacał, to jednocześnie nie mógł argumentować, że nawet, gdyby uznać, że miał obowiązek jego wypłaty, to ryczałt ten był jednak wypłacany w ramach diety. Z przedstawionych rozważań wynika zatem, że pozwana spółka, regulując kwestię świadczeń, należnych, tytułem odbywania podróży służbowych, w sposób nieuprawniony, pozbawiła tego prawa kierowców, którzy jeździli samochodami, posiadającymi przystosowane do spania kabiny, uznając, iż, w ten sposób, został im zapewniony bezpłatny nocleg. Niekonsekwencja stanowiska strony pozwanej, która z jednej strony twierdził, iż ryczałt za nocleg pracownikom się nie należał z uwagi na zapewnienie kierowcom miejsca do spania, z drugiej zaś strony podnosił, iż ustalona na rzecz pracowników „dieta”, wyczerpywała wszystkie należne im świadczenia z tytułu podróży służbowej, a w tym ryczałt - niewątpliwie utwierdza w przekonaniu, iż w rzeczywistości ryczałt za noclegi, przynajmniej pierwotnie, nie był wypłacany pracownikom, odbywającym podróż służbową.

Dodatkowo wniosek ten nie ma znaczenia dla merytorycznego rozpoznania niniejszej sprawy. Sądowi jest znany pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroków Sądu Najwyższego z dnia 13 sierpnia 2015 roku sygn. II PK 241/14 (publ. Legalis Numer 1337760) i z dnia 15 września 2015 roku sygn. II PK 248/14 (publ. Legalis nr 1341807), gdzie Sąd ten – podzielając stanowisko wyrażone w uchwale z 12 czerwca 2014 roku sygn. II PZP 1/14 – wyraził jednocześnie zapatrywanie, zgodnie z którym określona w umowie o pracę (czy regulaminie) kwota może w pełni kompensować koszty podróży zagranicznej, jeżeli nie jest ona mniej korzystna niż przepisy powszechnie w zakresie minimalnych kosztów żywienia (według art. 77⁵ § 4 k.p., czyli dieta krajowa) i ryczałtu za nocleg (według § 8 rozporządzenia). Niemniej jednak dostrzec należy, że obydwie wymienione orzeczenia zapadły w innych stanach faktycznych, a mianowicie takich, gdzie strony umowy o pracę, w umowie tej ustaliły, że określona kwota obejmowała nie tylko żywienie podczas podróży służbowej, ale również ryczałt za noclegi. Tym samym pozwany, podnosząc wskazana argumentację w sposób nieuprawniony pomija postanowienia umowne stron, wsparte zapisami obowiązującego,

(bo niezmienionego skutecznie) regulaminu wynagradzania w brzmieniu z dnia 21 marca 2008 roku, zgodnie z którym z tytułu zagranicznej podróży służbowej kierowcom przysługiwała wyłącznie dieta faktycznie obejmująca tylko koszty wyżywienia. A zatem, skoro strony skonkretyzowały, w umowach o pracę i obowiązującym regulaminie wynagradzania, że kwota 45 euro stanowi tylko **dieta w istocie pokrywającą** tylko koszty wyżywienia, to nie ma podstaw do tego, aby kwotą tą objąć także ryczałty za noclegi.

Ponadto, nie sposób uwzględnić „koncepcji minimalnego standardu”, prowadzącej do uznania, że wystarczające jest, jedynie, spełnienie obowiązku zachowania diety minimalnej w wysokości diety krajowej, określonej w przepisach wykonawczych, dotyczącej sfery budżetowej, bowiem pozwany dobrowolnie w regulaminie wynagradzania przyjął zasadę korzystniejszą dla pracownika, to jest wypłatę diety w wysokości 45 euro w odniesieniu do wysokości świadczeń wynikających z regulacji odnoszących się do pracowników sfery budżetowej i nie przewidział w obowiązującym strony regulaminie wynagradzania odmiennych zasad rozliczania z kierowcami opartych na tym właśnie standardzie.

Dopiero regulamin wynagradzania, wprowadzony z dniem 8 listopada 2012 r. i, wydane na jego podstawie, Zarządzenie nr 7 do regulaminu, przewidywały, zmniejszenie diety do 30 euro i wprowadzenie ryczałtu za noclegi w wysokości 10 euro (od stycznia 2013 r. 15 euro). Wbrew, jednak, stanowisku skarżącego, zmiana regulaminu wynagradzania, przewidująca, dla powoda, mniej korzystne warunki płacy (obniżenie diety), nie może zostać uznana za skuteczną wobec powoda. Jak, bowiem już, słusznie zauważył Sąd I instancji i z czym w całości zgodził się Sąd Najwyższy rozpoznający niniejszą sprawę dla swej skuteczności zmiana ta wymagała bowiem wypowiedzenia lub porozumienia zmieniającego (art. 241¹³ § 2 w zw. z art. 77² § 5 kp). W wyroku z dnia 19.12.2017 roku I PK 317/16, wydanym w innym postępowaniu dotyczącym tego samego pracodawcy jak i w wyroku z dnia 1 marca 2018 r, I PK 331/16, z dnia 30 maja 2017 r I PK 148/16 co prawda Sąd Najwyższy zajął stanowisko odmienne podnosząc, iż pracodawca wprowadza świadczenie, którego jest dłużnikiem wobec pracownika poprzez faktyczną zapłatę. Natomiast wypowiedzenie zmieniające mogło odnosić się potencjalnie do diety, lecz spór nie dotyczy tej należności. (por. wyrok SN z dnia 1 marca 2018 r, I PK 331/16, z dnia 30 maja 2017 r I PK 148/16), jednakże Sąd związany jest wykładnią zaprezentowaną przez Sąd Najwyższy w tej sprawie.

Jednostronna czynność pracodawcy, dotycząca uchwalenia regulaminu wynagrodzeń jest źródłem prawa (art. 77² § 1¹ w zw. z art. 9 k.p.). Tworzy ona prawa podmiotowe dla pracowników. Stosownie do art. 77² § 6 k.p. regulamin wynagradzania, w którym pracodawca zatrudniający pracowników, nieobjętych zakładowym układem zbiorowym pracy ani ponadzakładowym układem zbiorowym pracy, odpowiadającym wymaganiom określonym w § 3, ustalił warunki wynagradzania za pracę, wchodzi w życie po upływie dwóch tygodni od dnia podania go do wiadomości pracowników, w sposób przyjęty u danego pracodawcy. Zwyczajowo najczęściej następuje to przez wywieszenie regulaminu na tablicy ogłoszeń. Jego wejście w życie, nie zależy od tego, czy i kiedy pracodawca udostępnił (indywidualnie) pracownikowi jego tekst (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1999 r., I PKN 165/99, OSNAPiUS 2000 Nr 20, poz. 745). Z drugiej strony zasadą jest, że to co jest w regulaminie wynagradzania i ulega zmianie na niekorzyść, to wymaga wypowiedzenia zmieniającego indywidualnego stosunku pracy. Tym samym, skuteczna modyfikacja indywidualnego stosunku pracy w świetle zapatrywań wyrażonych przez Sąd Najwyższy także w niniejszej sprawie wobec braku wypowiedzenia zmieniającego w stosunku powoda nie mogła mieć miejsca. Wprowadzenie układem zbiorowym pracy/ regulaminem/ mniej korzystnych dla pracownika warunków nabywania i ustalania wysokości niektórych składników wynagrodzenia za pracę wymaga wypowiedzenia dotychczasowych warunków umowy o pracę, także, wtedy, gdy ukształtowane, nowym układem, wynagrodzenie, nie uległo obniżeniu (art. 241[13] § 2 KP). /wyrok SN - Izba Pracy z dnia 13-09-2016 I PK 207/15 Legalis Numer 1511774. Tym samym wprowadzenie nowego regulaminu wynagradzania z dniem 8 listopada 2012 r. wobec powoda nie było skuteczne.

W świetle regulaminu pracy, z którym powód się zapoznał oraz indywidualnych postanowień jego umów o pracę, powód, przez cały okres zatrudnienia, miał otrzymywać z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, wyłącznie diety, w wysokości określonej załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju gdzie wykonywana jest podróż służbowa. Kwestia wypłaty ryczałtu za nocleg, również, w

następstwie braku formalnie poprawnego wprowadzenia przez pracodawcę regulaminu z dnia 8 listopada 2012 r. do indywidualnego stosunku pracy powoda nie była uregulowana. Zgodnie z art. 77⁵ § 5 k.p. - w przypadku, gdy układ zbiorowy pracy, regulamin wynagradzania lub umowa o pracę, nie zawiera postanowień, o których mowa w § 3 (czyli nie zawiera uregulowań dotyczących warunków wypłacania wszystkich należności z tytułu podróży służbowej), pracownikowi przysługują należności na pokrycie kosztów podróży służbowej odpowiednio według przepisów, o których mowa w § 2. Brak uregulowania w regulaminie kwestii ryczałtu za nocleg skutkować więc musi analogicznym stosowaniem rozporządzenia. Tym samym, żądanie powoda wypłaty ryczałtu za nocleg w wysokości określonej treścią § 9 ust. 1 i ust. 4 rozporządzenia z 2002 r., § 8 ust. 1 i 3 rozporządzenia z 2013 r. zw. z art. 77⁵ § 2 i 5 kp, uznać należy, wbrew zarzutom apelacji, co do zasady za usprawiedliwione.

Przy tym, skarżący, zasadnie jednak, wywodzi, iż wypłata powodowi, w spornym okresie kwot diet w wysokości znacznie wyższej niż kwoty diet wynikające z przepisów powszechnie obowiązujących przyznanych w postanowieniach umownych - umowa o pracę stanowiła w punkcie 5 b że powodowi przysługiwała dieta w wysokości określonej zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju- nie pozostaje bez wpływu na wynik rozstrzygnięcia.

W ocenie Sądu, w tym stanie rzeczy, możliwym jest zaliczenie nadwyżki z tytułu diet, na poczet ryczałtów za noclegi. Na gruncie rozpoznawanej sprawy, pozwany pracodawca był zobligowany, względem powoda, do wypłaty diet, w zadeklarowanej przez siebie, wysokości, a także ryczałtu za nocleg, wobec braku legalnego wprowadzenia regulacji, w tym przedmiocie, zgodnie z przepisami rozporządzenia. Jednocześnie realizował wypłatę diet w wymiarze przekraczającym deklarowaną wysokość ponad standard wysokości diet należnych za podróż służbową poza granicami kraju wynikający z rozporządzenia a nie wypłacał ryczałtów. W związku z powyższym jeżeli przyznane w regulaminie wynagradzania świadczenie było nazwane dietą i przekraczało wielokrotnie wysokość diety wynikającą z powszechnie obowiązujących przepisów, to konieczne jest ustalenie jaka część tego świadczenia była dietą, a jaka jego część de facto powinna zostać zaliczona na należny ryczałt. / za takim ujęciem opowiedział się SN w wyroku z dnia 30 maja 2017 r, w sprawie I PK 148/16/

Ustalając wysokość, wypłaconych powodowi faktycznie tytułem należności z tytułu służbowych kwot oraz należnych mu diet i ryczałtów Sąd oparł się na przeprowadzonej uzupełniająco opinii biegłego z zakresu księgowości / opinia k. 745-746/.

Biegły do spraw księgowości wyliczył w oparciu o dokumenty, w postaci rozliczenia kosztów zagranicznych podróży służbowych, za sporny okres od 1 lutego 2012 roku do 7 marca 2013 roku kwoty świadczeń z tytułu podróży służbowych wypłacone powodowi przez pozwanego nadto wysokość należnych diet według rozporządzenia (taka bowiem należności wynikała z zawartych z powodem umów o pracę i przepisów obowiązującego go regulaminu wynagradzania z dnia 21.03.2008 r.) i kwot ryczałtu wg. rozporządzenia jako przyjmowany należny standard minimum Sąd Okręgowy uznał w/w opinię uzupełniającą za pełnowartościowe źródło dowodowe. Opinia jest zupełna, niesprzeczna i brak podstaw by kwestionować jej prawidłowość.

Z wydanej w toku postępowania apelacyjnego pisemnej uzupełniającej opinii biegłego z zakresu księgowości wynika, iż porównując dokonane wypłaty z tytułu należności przysługujących w związku z podróżami służbowymi poza granice kraju i odnosząc je do minimalnych należności z tego tytułu wynikających z przepisów prawa powszechnie obowiązującego (diety z tytułu podróży na terenie państwa w którym powód faktycznie przebywał) przyjąć należało, że pozwana spółka nie zaspokoila wszelkich roszczeń powoda z tytułu ryczałtów za nocleg. Co prawda wypłacane diety przewyższały świadczenia z tego tytułu określone przepisami powszechnie obowiązującymi lecz nie w pełnym zakresie stanowiły one pokrycie wymaganych również ryczałtów za nocleg. Natomiast w ocenie Sądu wbrew zapatrywaniom skarżącego brak podstaw do wyliczenia należnych powodowi świadczeń w oparciu tylko i wyłącznie o kwotę minimalnych należności z tego tytułu wynikających z przepisów powszechnie obowiązujących tj w ujęciu diet z tytułu podróży służbowych tylko i wyłącznie na terenie kraju. Co prawda, co już podnoszono, także, w świetle stanowiska, wyrażonego przez SN w przedmiotowej sprawie, w aktualnym stanie prawnym, generalnie brak podstaw do wyliczenia

tych należności, w sytuacji obowiązywania przepisów wewnętrznych, na podstawie stawek przepisów powszechnych, dotyczących podróży służbowych poza granicami kraju, jednakże nie należy tracić z pola widzenia iż w rozpatrywanym przypadku takiego uregulowania nie było a wyliczenie należnych powodowi świadczeń z tytułu diet według stawek zagranicznych wynikających z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikowi z tytułu podróży poza granicami kraju znajduje wprost swoją podstawę w punkcie 5 b umów o pracę powoda. W ramach tego postanowienia umownego, pracodawca zobowiązał się wypłacić diety według takich stawek jak te „gdzie wykonywana jest podróż służbowa. Tym samym w okolicznościach faktycznych sprawy, sam pozwany, zdecydował się przyznać kierowcom w tym powodowi dietę w wysokości odpowiadającej stawce diety z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju z rozporządzenia , nie zaś dietę minimalną ustaloną zgodnie z przepisem art. 77⁵ §3 i 4 kp. To zaś nie pozwala na uwzględnienie wydanej opinii w wariacie pierwszym opartej na przeciwnych założeniach / opinia k. 719-720/.

Zaliczając, nadwyżkę z tytułu diet, na poczet ryczałtów za noclegi, należność powoda z tytułu ryczałtów za noclegi wynosi łącznie w okresie spornym od 1 lutego 2012 r. do 7 maja 2013 r. 36.607,42 zł /pisemna opinia uzupełniająca biegłego z zakresu rachunkowości L. S. –k. 746/. Tym samym, ustalenie przez Sąd I instancji, kwot należnego ryczałtu było nieprawidłowe. Sąd I instancji niewłaściwie zasądził, zatem, kwotę 38.857,25 zł., zamiast 36.607,42 zł

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że punktem I sentencji : zmienił wyrok SR w pkt 1, 3 i 4 w ten sposób że: zasądził od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz M. G. kwotę 36. 607,42 zł tytułem ryczałtów za noclegi za okres od 1 lutego 2012 roku do 7 marca 2013 roku z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot:

- a). 3030,97 zł od dnia 15 marca 2012 do dnia zapłaty;
- b). 3108,97 zł od dnia 5 maja 2012 do dnia zapłaty;
- c). 5183,01 zł od dnia 12 lipca 2012 roku do dnia zapłaty;
- d). 4388,93 zł od dnia 30 września 2012 roku do dnia zapłaty;
- e). 4.100,99 zł od dnia 5 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty;
- f). 3082,39 zł od dnia 30 września 2012 roku do dnia zapłaty;
- g). 3.357,14 zł od dnia 1 marca 2013 roku do dnia zapłaty;
- h). 5049,73 zł od dnia 10 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty;
- i). 5.305,29 zł od dnia 22 maja 2013 roku do dnia zapłaty.

W zakresie żądania zasądzenia odsetek Sąd zważył, iż stosownie do przepisu art.481§1 k.c. w związku z art. 300 k.p., stanowiącego – zgodnie z dyspozycją art. 359 § 1 k.c. – formalne, ustawowe źródło odsetek, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, choćby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Zgodnie zaś z przepisem art. 476 k.c. dłużnik dopuszcza się zwłoki, gdy nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela. W myśl zaś § 13 pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wysokości oraz warunków ustalenia należności przysługujących w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju z dnia 19 grudnia 2002 roku pozwany powinien rozliczać się z pracownikiem w terminie 14 dni od dnia zakończenia podróży służbowej. Zobowiązanie pozwanej miało więc charakter terminowy i stawało się wymagalne, a więc dłużnik popadał w opóźnienie dnia następnego po w/w terminie.

Następnie Sąd Okręgowy, oddalił powództwo w pozostałej części tj. co do kwoty 2 249,83 zł.

O kosztach sądowych, Sąd Okręgowy za I instancję orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623) i obciążył oraz nakazał pobrać od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz Skarbu Państwa kasy Sądu Rejonowego dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi kwotę 1830,00 zł., tytułem opłaty sądowej.

O kosztach zastępstwa procesowego za I instancję, Sąd Okręgowy orzekł w wyroku, na podstawie art. 100 k.p.c., zgodnie z którym w przypadku częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Sąd Okręgowy dokonał stosunkowego rozdzielenia kosztów. Wartość przedmiotu sporu wyniosła 48 000 zł. Sąd zasądził z tej kwoty na rzecz powoda 36 .607,42 zł co wskazuje, że powód przegrał proces w 24%, zaś pozwany przegrał proces w 76%. Każda ze stron poniosła koszty pełnomocnika z urzędu w wysokości 1.800 zł (1.800 zł x 2 = 3.600 zł). Uwzględniając powyższe na podstawie art. 11 ust. 1 pkt 2 w zw. z §6 pkt 5 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) zasądził w pkt 3 sentencji wyroku od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz M. G. kwotę 1368 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W pozostałym zakresie, apelacja jako niezasadna, podlegała oddaleniu zgodnie z art. 385 k.p.c. (pkt II sentencji).

O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego w pkt. III sentencji orzeczono odpowiednio na podstawie art. 100 k.p.c. biorąc pod uwagę fakt iż powód na etapie postępowania kasacyjnego przegrał sprawę niemalże w takim samym zakresie jakim wygrał przy ponownym rozpoznaniu sprawy w postępowaniu apelacyjnym.

Natomiast wniosek pozwanego o zwrot wyegzekwowanego świadczenia przez powoda Sąd Okręgowy w pkt IV sentencji jako spóźniony odrzucił.

Zgodnie z art. 338 § 1 k.p.c., uchylając lub zmieniając wyrok, któremu nadany został rygor natychmiastowej wykonalności, sąd na wniosek pozwanego orzeka w orzeczeniu kończącym postępowanie o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia. W myśl z kolei art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy w razie uwzględnienia skargi kasacyjnej uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania sądowi, który wydał orzeczenie. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy stosuje się odpowiednio przepis art. 415 k.p.c. Zgodnie z nim, uchylając lub zmieniając wyrok, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego.

Wobec tego w sytuacji uchylenia wyroku przez Sąd Najwyższy, na skutek uwzględnienia skargi kasacyjnej, Sąd II instancji obowiązany jest orzec o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu do stanu poprzedniego, pod warunkiem wystąpienia przez skarżącego z odpowiednim wnioskiem. Niemniej jednak wniosek restytucyjny skarżący może zaś zgłosić najpóźniej do zamknięcia rozprawy poprzedzającej wydanie orzeczenia uwzględniającego skargę kasacyjną. Podlega odrzuceniu jako spóźniony wniosek restytucyjny zgłoszony na rozprawie apelacyjnej w toku ponownego rozpoznania sprawy po rozpatrzeniu pierwszej skargi kasacyjnej przez Sąd Najwyższy. / por uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r. w sprawie II PK 344/09. oraz uzasadnienie wyroku Sadu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 marca 2012 r. I ACA 225/12 Lex nr 1164677.)

Na gruncie rozpoznawanej sprawy, wniosek restytucyjny o zwrot kwoty wyegzekwowanego świadczenia w kwocie kwoty 58.208,07 zł., został zgłoszony, przez stronę pozwaną , dopiero na etapie ponownego rozpoznania apelacji przez Sąd Okręgowy. Tym samym, w myśl powołanej regulacji, jako spóźniony, podlegał odrzuceniu.

O wydatkach sądowych za II instancję, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 623) i obciążył oraz nakazał pobrać od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. na rzecz Skarbu Państwa kasa Sądu Okręgowego w Łodzi kwotę 777,12 zł., tytułem częściowego zwrotu wydatków sądowych za II instancję proporcjonalnie do przegranej. Na podstawie art.

97 w zw. z art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd Okręgowy nie obciążył M. G. wydatkami sądowymi za II instancję w pozostałej części przejmując je na rachunek Skarbu Państwa kasa Sądu Okręgowego w Łodzi.

J.L.

Iwona Matyjas B. M. P.-R.